

FN's konvention om rettigheder for personer med handicap og tillægsprotokol

Præambel.....	3
Formål	4
Definitioner.....	5
Generelle principper.....	5
Generelle forpligtelser.....	5
RV forslag 1 - 28.....	6
Lighed og ikke-diskrimination.....	8
RV forslag 1 - 8.....	8
Kvinder med handicap	9
RV forslag 1 - 4.....	9
Børn med handicap	9
Bevidstgørelse.....	10
RV forslag 1.....	10
Tilgængelighed	10
RV forslag 1 – 40.....	11
Retten til livet.....	13
Risikosituationer og humanitære nødsituationer	13
Lighed for loven.....	13
Adgang til retssystemet	14
RV forslag 1 - 3.....	14
Frihed og personlig sikkerhed	14
Frihed for tortur eller grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.....	14
Frihed for udnyttelse, vold og misbrug.....	15
RV forslag 1.....	15
Beskyttelse af personlig integritet.....	15
RV forslag 1.....	15
Retten til at færdes frit og til statsborgerskab.....	15
Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet.....	16
RV forslag 1 - 15.....	16
Personlig mobilitet	17
RV forslag 1 - 4.....	17
Ytrings- og meningsfrihed samt adgang til information	18
RV forslag 1 - 11.....	18
Respekt for privatlivet.....	19
Respekt for hjemmet og familien.....	19
RV forslag 1 - 6.....	20
Uddannelse	20
RV forslag 1 - 26.....	21
Sundhed	22
RV forslag 1 - 21.....	23
Habilitering og rehabilitering	24
RV forslag 1 - 8.....	24
Arbejde og beskæftigelse	25

RV forslag 1 - 11.....	25
Tilstrækkelig levestandard og social tryghed	26
RV forslag 1 - 14.....	26
Deltagelse i det politiske og offentlige liv.....	28
RV forslag 1 - 2.....	28
Deltagelse i kulturlivet, rekreative tilbud, fritidsaktiviteter og idræt.....	28
RV forslag 1 - 14.....	29
Statistik og dataindsamling.....	30
Internationalt samarbejde	30
RV forslag 1.....	30
National gennemførelse og overvågning.....	30
Komiteen for rettigheder for personer med handicap	31
Beretninger fra deltagerstaterne.....	32
Behandling af beretningerne.....	32
Samarbejde mellem deltagerstaterne og komiteen	32
Komiteens forhold til andre organer	33
Komiteens beretning	33
Konference.....	33
Depositat.....	33
Underskrift.....	33
Samtykke til at være bundet	34
Organisationer for regional integration	34
Ikrafttræden.....	34
Forbehold.....	34
Ændringer	34
Opsigelse	35
Tilgængeligt format.....	35
Gyldige tekster.....	35
Valgfri protokol til konventionen om rettigheder for personer med handicap.....	35

FN's konvention om rettigheder for personer med handicap

Præambel

De i denne konvention deltagende stater, som

a) *erindrer om de principper, der er fastlagt i De Forenede Nationers pagt, hvori menneskets naturlige værdighed og hele menneskehedens lige og umistelige rettigheder anerkendes som grundlaget for frihed, retfærdighed og fred i verden,*

b) *anerkender, at De Forenede Nationer i verdenserklæringen om menneskerettigheder og i den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder og den internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder har erklæret og er blevet enige om, at enhver er berettiget til alle de rettigheder og friheder, der er indeholdt deri, uden forskelsbehandling af nogen art,*

c) *bekræfter på ny, at alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder er universelle, udelelige, indbyrdes afhængige og indbyrdes forbundne, samt at der er behov for at sikre, at personer med handicap fuldt ud kan nyde disse uden diskrimination,*

d) *erindrer om den internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder, den internationale konvention om afskaffelse af alle former for racediskrimination, konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination mod kvinder, konventionen mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, konventionen om barnets rettigheder samt den internationale konvention om beskyttelse af alle vandrende arbejdstageres og deres familiemedlemmers rettigheder,*

e) *anerkender, at handicap er et begreb under udvikling, og at handicap er et resultat af samspillet mellem personer med funktionsnedsættelse og holdningsbestemte og omgivelsesmæssige barrierer, som hindrer dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre,*

f) *anerkender vigtigheden af de principper og retningslinjer for politikker, der er indeholdt i verdenshandlingsprogrammet vedrørende personer med handicap og i standardreglerne om lige muligheder for handicappede, som grundlag for at indvirke på, hvorledes politikker, planer, ordninger og indsatser kan fremmes, udformes og evalueres på nationalt, regionalt og internationalt niveau med henblik på yderligere at fremme lige muligheder for personer med handicap,*

g) *understreger vigtigheden af at inddrage handicaprelaterede emner som en integrerende del af relevante strategier for en bæredygtig udvikling,*

h) *også anerkender, at diskrimination af en person på grund af handicap er en krænkelse af det enkelte menneskes naturlige værdighed,*

i) *endvidere anerkender mangfoldigheden blandt personer med handicap,*

j) *anerkender behovet for at fremme og beskytte menneskerettighederne for alle personer med handicap, herunder personer med behov for mere intensiv støtte,*

k) *ser med bekymring på, at personer med handicap overalt i verden til trods for disse forskellige instrumenter og forpligtelser fortsat møder barrierer for deres deltagelse i samfundslivet på lige fod med andre, og at deres menneskerettigheder fortsat krænkes verden over,*

l) *anerkender vigtigheden af internationalt samarbejde for at forbedre levevilkårene for personer med handicap i alle lande, i særdeleshed i udviklingslandene,*

m) *anerkender værdien af de nuværende og fremtidige bidrag fra personer med handicap til den generelle trivsel og mangfoldighed i samfundet, og at det vil give personer med handicap et stærkere tilhørsforhold og medføre betydelige fremskridt i samfundets menneskelige, sociale og økonomiske udvikling samt i udryddelsen af fattigdom, hvis deres mulighed for fuldt ud at nyde deres menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder samt deltage i samfundslivet fremmes,*

n) *anerkender vigtigheden af, at personer med handicap har ret til personlig autonomi og uafhængighed, herunder frihed til at træffe egne valg,*

o) *finder, at personer med handicap bør have mulighed for aktivt at blive inddraget i beslutningsprocesser om politikker og ordninger, herunder enhver politik og ordning, der vedrører dem direkte,*

p) *ser med bekymring på* den vanskelige situation, som personer med handicap befinder sig i ved at være udsat for multidiskrimination eller grov diskrimination på grund af race, hudfarve, køn, sprog, religion, politisk eller anden anskuelse, national, etnisk, oprindelig eller social herkomst, formueforhold, fødsel, alder eller anden stilling,

q) *anerkender*, at kvinder og piger med handicap ofte, både i og uden for hjemmet, er udsat for større risiko for vold, fysisk skade eller overgreb, vanrøgt eller forsømmelig behandling, mishandling eller udnyttelse,

r) *anerkender*, at børn med handicap bør have fuld adgang til at nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre børn, og erindrer om de forpligtelser, som deltagerstaterne i konventionen om barnets rettigheder har påtaget sig med henblik herpå,

s) *understreger* behovet for at indarbejde et kønsperspektiv i alle bestræbelser på at fremme de muligheder, som personer med handicap har for fuldt ud at kunne nyde menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder,

t) *fremhæver*, at flertallet af personer med handicap lever i fattigdom, og anerkender i den henseende, at der er et afgørende behov for at tage hånd om de negative følger, som fattigdom har for personer med handicap,

u) *tager i betragtning*, at fred og sikkerhed på grundlag af fuld respekt for de formål og principper, der er fastlagt i De Forenede Nationers pagt, samt overholdelse af de gældende menneskerettighedsinstrumenter er afgørende for at kunne yde fuld beskyttelse til personer med handicap, i særdeleshed under væbnet konflikt og fremmed besættelse,

v) *anerkender* vigtigheden af, at de fysiske, sociale, økonomiske og kulturelle omgivelser, sundhed og uddannelse og information og kommunikation er tilgængelige for at gøre det muligt for personer med handicap fuldt ud at nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder,

w) *erkender*, at det enkelte menneske, som har forpligtelser over for andre og det samfund, som vedkommende er en del af, har et ansvar for at stræbe efter at fremme og overholde de rettigheder, der er fastlagt i verdenserklæringen om menneskerettigheder, den internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder samt den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder med tillægsprotokoller,

x) *er overbevist om*, at familien er samfundets naturlige og grundlæggende gruppeenhed og har ret til samfundets og statens beskyttelse, og at personer med handicap og deres familie bør ydes den nødvendige beskyttelse og bistand til at gøre det muligt for familien at bidrage til, at personer med handicap fuldt ud kan nyde deres rettigheder på lige fod med andre,

y) *er overbevist om*, at en omfattende og samlet international konvention til fremme og beskyttelse af de rettigheder og den værdighed, som tilkommer personer med handicap, vil bidrage væsentligt til at rette op på den socialt dybt ugunstige situation, som personer med handicap befinder sig i, og fremme deres deltagelse i det civile, politiske, økonomiske, sociale og kulturelle liv med lige muligheder i både udviklingslandene og i den industrialiserede verden,

er blevet enige om følgende:

Artikel 1

Formål

Formålet med denne konvention er at fremme, beskytte og sikre muligheden for, at alle personer med handicap fuldt ud kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre, samt at fremme respekten for deres naturlige værdighed. Personer med handicap omfatter personer, der har en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige barrierer kan hindre dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre.

Artikel 2

Definitioner

I denne konvention:

omfatter ”kommunikation” sprog, tekstvisning, punktskrift, taktil kommunikation, storskrift, tilgængelige multimedier samt skrift, lyd, klarsprog, oplæsning og forstørrende og alternative kommunikationsmåder, -midler og -formater, herunder tilgængelig informations- og kommunikationsteknologi,

omfatter ”sprog” talesprog og tegnsprog samt andre former for nonverbalt sprog,

betyder ”diskrimination på grund af handicap” enhver sondring, udelukkelse eller begrænsning på grund af et handicap, hvis formål eller virkning er at svække eller ophæve den ligelige anerkendelse, nydelse eller udøvelse af alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på det politiske, økonomiske, sociale, kulturelle, civile eller et hvilket som helst andet område. Dette omfatter alle former for diskrimination, herunder nægtelse af rimelig tilpasning,

betyder ”rimelig tilpasning” nødvendige og passende ændringer og justeringer, som ikke indebærer en uforholdsmæssig stor eller unødvendig byrde, når dette er nødvendigt i et konkret tilfælde for at sikre, at personer med handicap kan nyde eller udøve alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre.

betyder ”universelt design” udformning af produkter, omgivelser, ordninger og tilbud, således at de i videst muligt omfang kan anvendes af alle personer uden behov for tilpasning eller særlig udformning.

”Universelt design” udelukker ikke hjælpemidler til særlige grupper af personer med handicap, når der er behov derfor.

Artikel 3

Generelle principper

Konventionens principper er:

- a) Respekt for menneskets naturlige værdighed, personlige autonomi, herunder frihed til at træffe egne valg, og uafhængighed af andre personer
- b) Ikke-diskrimination
- c) Fuld og effektiv deltagelse og inklusion i samfundslivet
- d) Respekt for forskellighed og accept af personer med handicap som en del af den menneskelige mangfoldighed og af menneskeheden
- e) Lige muligheder
- f) Tilgængelighed
- g) Ligestilling mellem mænd og kvinder
- h) Respekt for de udviklingsmuligheder, som børn med handicap har, samt respekt for deres ret til at bevare deres identitet.

Artikel 4

Generelle forpligtelser

1. Deltagerstaterne forpligter sig til at sikre og fremme den fuldstændige virkeliggørelse af alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder for alle personer med handicap uden nogen form for diskrimination på grund af handicap. Med henblik herpå forpligter deltagerstaterne sig til:

a) at vedtage alle passende lovgivningsmæssige, administrative og andre foranstaltninger til gennemførelse af de rettigheder, der anerkendes i denne konvention,

b) at træffe alle passende foranstaltninger, herunder lovgivning, til at ændre eller afskaffe eksisterende love, regler, sædvaner og praksis, som indebærer diskrimination af personer med handicap,

c) at tage hensyn til beskyttelse og fremme af menneskerettigheder for personer med handicap i alle politikker og ordninger,

d) at afstå fra at tage del i nogen handling eller praksis, som er uforenelig med denne konvention, og at sikre, at offentlige myndigheder og institutioner handler i overensstemmelse med denne konvention,

e) at træffe alle passende foranstaltninger til at afskaffe diskrimination på grund af handicap fra enhver persons, organisations og privat virksomheds side,

f) at påtage sig eller fremme forskning og udvikling af universelt designede varer, tilbud, udstyr og faciliteter som defineret i konventionens artikel 2, der bør kræve mindst mulig tilpasning og lavest mulige omkostninger for at opfylde de særlige behov hos en person med handicap, at fremme deres eksistens og anvendelse og at fremme universelt design ved udviklingen af standarder og vejledninger,

g) at påtage sig eller fremme forskning og udvikling af, og at fremme eksistensen og anvendelsen af ny teknologi, herunder informations- og kommunikationsteknologi, mobilitetshjælpemidler, udstyr og hjælpemiddelteknologi, som er egnet for personer med handicap, med særlig vægt på teknologi til en overkommelig pris,

h) at sørge for tilgængelig information til personer med handicap om mobilitetshjælpemidler, udstyr og hjælpemiddelteknologi, herunder ny teknologi, samt andre former for bistand, støttetilbud og faciliteter,

i) at fremme uddannelse af fagfolk og personale beskæftiget med personer med handicap i de rettigheder, der anerkendes i denne konvention, således at de bedre kan yde den bistand og give de tilbud, som sikres ved disse rettigheder.

2. Med hensyn til økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder skal hver deltagerstat træffe foranstaltninger i videst mulig udstrækning inden for de ressourcer, der er til rådighed, og, hvor der er behov for det, inden for rammerne af internationalt samarbejde med henblik på den fremadskridende fulde virkeliggørelse af disse rettigheder uden at berøre de forpligtelser i konventionen, som er umiddelbart gældende i henhold til folkeretten.

3. Ved udvikling og gennemførelse af lovgivning og politikker, der tager sigte på at gennemføre denne konvention, og i andre beslutningsprocesser vedrørende forhold i relation til personer med handicap skal deltagerstaterne indgående rådføre sig med og aktivt involvere personer med handicap, herunder børn med handicap, gennem de organisationer, som repræsenterer dem.

4. Intet i denne konvention påvirker bestemmelser, som er bedre egnede til at virkeliggøre de rettigheder, der tilkommer personer med handicap, og som måtte være indeholdt i en deltagerstats lovgivning eller i folkeretten, som den er gældende for den pågældende stat. Menneskerettigheder eller grundlæggende frihedsrettigheder, der i medfør af love, konventioner, regler eller sædvane anerkendes eller eksisterer i en i denne konvention deltagende stat, må ikke begrænses eller fraviges under foregivende af, at denne konvention ikke anerkender sådanne rettigheder eller frihedsrettigheder eller kun anerkender dem i mindre omfang.

5. Bestemmelserne i denne konvention skal uden begrænsning eller undtagelse finde anvendelse på alle dele af forbundsstater.

RV forslag 1 - 28

1. At Den Frivillige Tillægsprotokol om Individuel Klageret, der er tilknyttet FN's Konventionen om Handicappedes Menneskerettigheder underskrevet 30. marts 2007, også tiltrædes af Danmark.
2. At der skal fokuseres på ressourcer frem for begrænsninger.

Udgangspunkt i det enkelte menneske og de pårørende

3. At klientens mulighed for at vælge sagsbehandlere fastholdes og styrkes.
4. At rådgivning og vejledning om rettigheder, pligter og muligheder skal forstærkes i relation til mennesker med handicap.
5. At borgeren med handicap skal inddrages i sagsbehandlingen i langt højere grad, end det er praksis i dag. Personen med handicap ved ofte selv bedst, hvad der er behov for af kompenserende foranstaltninger, og hvad der er af ressourcer. Det gør sig bl.a. gældende for voksne med ADHD.

6. At sagsbehandlingen skal tilrettelægges således, at der tages hensyn til mennesket med handicap, at der kompenseres, og at funktionsnedsættelsen ikke kolliderer med kravene i sagsbehandlingen. Det kan f.eks. dreje sig om tolkebistand af forskellig art, at mødelokalet er tilgængeligt for mennesker med fysisk handicap, at sagsakterne er tilgængelige for blinde, at sproget er tilgængeligt for mennesker med bl.a. udviklingshæmning og udenlandsk herkomst, at der sørges for at borgerne har mulighed for at svare på de skriftlige henvendelser, at der om nødvendigt stilles hjælp til rådighed for skriftlige besvarelser, at der sørges for en helhedsløsning for mennesket med handicap og dennes situation, o. a.

Koordination, kvalitet og ressourceudnyttelse

7. At alle mennesker med handicap skal have tilbud målrettet personens handicap. At blande mennesker med forskellige handicap kan være nedbrydende for alle mennesker med handicap og hæmme indlæring og integration. På frivillig basis kan forskellige mennesker med handicap dog supplere hinanden til gensidig hjælp. F.eks. kan en blind skubbe en kørestol, mens kørestolsbrugeren fortæller om vejen.
8. At specialiserede tilbud skal koordineres på nationalt og internationalt niveau.
9. At specialiserede tilbud skal koordineres og målrettes målgrupperne.
10. At tilskudsregler skal revideres, så kassetænkning undgås, og så de imødekommer brugernes behov og giver den bedst mulige udnyttelse af samfundets ressourcer.
11. At overgangen fra ung til voksen ved det 18. år smidiggøres lovgivningsmæssigt. En del mennesker med handicap har brug for en flerårig overgangsfase. Der skal i god tid før det fyldte 18. år (f.eks. ved det fyldte 16. år) udarbejdes en handleplan for alle unge med handicap. Unge skal have mulighed for at gennemløbe en selvstændighedsproces bl.a. ved at teenagere inddrages aktivt i beslutningsprocesserne og får løbende målrettet undervisning i muligheder og rettigheder bl.a. gennem andres personlige fortællinger og eksempler. Hvis der er behov for botilbud, skal det planlægges i god tid fra kommunens side, således at et egnet botilbud er til rådighed ved flytning hjemmefra.
12. Forældre skal i god tid rådgives om, hvad der sker økonomisk m.m. ved barnets fyldte 18 år og ved flytning hjemmefra f.eks. ved et kursustilbud.
13. At kommunerne skal koordinere overgangsfaserne i det interne professionelle system. Der skal udpeges en koordinator/udvidet tovholder til den unge med handicap.

Viden og uddannelse

14. At sagsbehandlingen skal ske på et fagligt velfunderet grundlag.
15. At sagsbehandlingens uddannelse, viden og ekspertise på handicapområdet skal styrkes betydeligt. Mange kommuner mangler specialiserede sagsbehandlere efter kommunalreformen.
16. At undervisning i ADHD, psykisk udviklingshæmning, autisme, sindslidelse og epilepsi skal indgå som pensum i alle kommunale sagsbehandleres grunduddannelse.
17. At kommunerne skal ansætte særligt uddannede sagsbehandlere på handicapområdet. Disse sagsbehandlere skal være gennemgående sagsbehandlere i forhold til andre instanser. Såfremt klienten er tilfreds, bør skift af sagsbehandler undgås. Sagsbehandleren skal aktivt følge op på de tiltag, der iværksættes.
18. At kommunernes organisering af handicapindsatsen skal kortlægges.
19. At Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation, VISO, skal gøres kendt for brugerne og kommunernes ansatte. Efter kommunalreformen har mangel på faglig kompetence hos sagsbehandlere på de mange handicapområder i mange kommuner givet akut øget behov for at styrke VISO's rådgivende funktion over for kommunerne, f.eks. ved at gøre den gratis i en årrække, indtil kommunerne får styrket deres kompetence på handicapområ-

derne. Endvidere bør der af samme grund i en årrække gives mulighed for at anke indholdet af en afgørelse i fuldt omfang. I øjeblikket lades mennesker med handicap alt for ofte i stikken.

20. At VISO's beføjelser skal evalueres og om nødvendigt styrkes.
21. At det offentlige skal indgå partnerskaber med private vidensorganisationer for at øge deres viden på de specialiserede områder.
22. At Tilbudsportalen skal forbedres.
23. At der skal opbygges brede vidensbanker om de forskellige handicaps og kompensationsmuligheder. Disse videnscentre skal statslig finansieres, og være gratis at benytte. I øjeblikket benytter kommunerne ofte egne medarbejdere som "eksperter" uden at disse har tilstrækkelig indsigt i problematikkerne.
24. At der skal iværksættes forsøgs- og udviklingsarbejder for at sikre, at mennesker med fysisk og psykisk handicap integreres i samfundet på ligeværdig vis.

Retssikkerhed

25. At klager skal have ret til uvildig, sagkyndig udtalelse i forbindelse med anke af afgørelse. Den sagkyndige udtalelse skal være uafhængig af bevilgende myndighed. Såfremt ankemyndigheden fastholder kommunens afgørelse – imod den uvildige sagkyndiges indstilling, skal afgørelsen kunne indbringes for Den Sociale Ankestyrelse.
26. At kommunen skal have pligt til at stille hjælpeforanstaltninger til rådighed for mennesker med handicap, med mindre det er åbenbart urimeligt.
27. At staten skal udgive klagevejledning i afgørelsessager.

Design

28. At design af hjælpemidler skal opprioriteres.

Artikel 5

Lighed og ikke-diskrimination

1. Deltagerstaterne anerkender, at alle er lige for loven, og at alle uden nogen form for diskrimination har ret til lige beskyttelse og til at drage samme nytte af loven.
2. Deltagerstaterne skal forbyde enhver diskrimination på grund af handicap og skal sikre personer med handicap lige og effektiv retlig beskyttelse imod diskrimination af enhver grund.
3. Med henblik på at fremme lighed og afskaffe diskrimination skal deltagerstaterne tage alle passende skridt til at sikre, at der tilvejebringes rimelig tilpasning.
4. Særlige foranstaltninger, der er nødvendige for at fremskynde eller opnå reel lighed for personer med handicap, anses ikke for diskrimination i henhold til denne konvention.

RV forslag 1 - 8

1. At mennesker med handicap fortsat diskrimineres.
2. At diskrimination og uværdig behandling af mennesker med handicap skal forbydes overalt i samfundet.
3. At der skal etableres et ligestillingsklagenævn, der giver klageadgang og effektiv beskyttelse mod handicapdiskrimination. Der skal etableres en retlig beskyttelse i lovgrundlaget også i de øvrige områder ud over arbejdsmarkedet, f.eks. bolig, uddannelse, vare- og tjenesteydelser, social service. Handicap skal skrives ind i lovgivningen i lighed med køn, race og etnicitet. Nævnet skal kunne træffe bindende afgørelser i sager om diskrimination, tilkende godtgørelse og indbringe sager for domstolene, hvis afgørelse eller forlig ikke efterleves.

4. At Bygningsreglementet 2008 (BR08) bliver implementeret i den statslige, regionale og kommunale sagsbehandling og fulgt op af kontrol med mulighed for sanktioner overfor det offentlige, i fald der ikke føres kontrol og sørges for udbedring af fejl. Det er i dag overladt til frivillige i handicaporganisationerne (DH og dens medlemsorganisationer) at indbringe sagerne for tilsynsmyndighed inden for en kort tidsfrist på 4 uger. Kommunerne og andre offentlige myndigheder har ikke pligt til at offentliggøre dato for ibrugtagningstilladelser. Kontrollen er dermed alt for svag. Det Radikale Venstre vil arbejde for en effektiv kontrol.
5. At mennesker med handicap skal kompenseres i forhold til deres handicap og det omgivende samfund, så de kan bruge deres ressourcer til fordel for samfundet.
6. At mennesker med handicap så vidt mulig skal ligestilles med ikke-handicappede i det danske samfund.
7. At der fra regeringens og statsadministrationens side skal sikres ligestilling af mennesker med handicap i hele landet, og at væsentlige dele af indsatsen over for handicappede skal koordineres centralt. Kommunalreformen har ikke løst de grundlæggende strukturelle og organisatoriske udfordringer på området.
8. At staten skal medvirke til – også økonomisk – at skabe ligestilling af mennesker med handicap i det danske samfund. Det kan dreje sig om vidensbanker om handicaps, information, oplysningskampagner, TV og radio indslag og programmer, fuld finansiering, medfinansiering, nødvendige kontrolforanstaltninger af, at loven opfyldes.

Artikel 6

Kvinder med handicap

1. Deltagerstaterne anerkender, at kvinder og piger med handicap udsættes for multidiskrimination, og forpligter sig til i den henseende at træffe foranstaltninger til at sikre, at de fuldt ud kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre.
2. Deltagerstaterne skal træffe alle passende foranstaltninger til at sikre kvinders fulde udvikling og fremgang og styrke deres selvstændighed, således at de får sikkerhed for at kunne udøve og nyde de menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, der er fastlagt i denne konvention.

RV forslag 1 - 4

1. At krisecentre skal gøres tilgængelige, og at det sikres, at der er fokus både på volden og handicap. Plejehjem er *ikke* et alternativ for voldsramte handicappede.
2. At mennesker med handicap på krisecentre visiteres til hjemmepleje/hjælp fra første dag.
3. At personale på krisecentre skal sikres viden om mennesker med handicap.
4. At der skal sikres efterværnstilbud til mennesker med handicap efter ophold på krisecentre.

Artikel 7

Børn med handicap

1. Deltagerstaterne skal træffe alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at børn med handicap fuldt ud kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre børn.
2. I alle foranstaltninger vedrørende børn med handicap skal barnets tarv komme i første række.
3. Deltagerstaterne skal sikre børn med handicap retten til frit at udtrykke deres synspunkter i alle forhold vedrørende dem selv på lige fod med andre børn, idet børnenes synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med deres alder og modenhed, samt ret til at modtage handicap- og alderssvarende bistand for at virkeliggøre denne ret.

Artikel 8

Bevidstgørelse

1. Deltagerstaterne forpligter sig til at vedtage umiddelbare, effektive og passende foranstaltninger til:
 - a) at øge bevidstheden i hele samfundet, herunder i familien, om personer med handicap, og at skabe respekt for de rettigheder og den værdighed, der tilkommer personer med handicap,
 - b) at bekæmpe stereotyper, fordomme og skadelig praksis i forhold til personer med handicap, herunder stereotyper, fordomme og skadelig praksis på grund af køn og alder, på alle livsområder,
 - c) at fremme bevidstheden om evner hos og bidrag fra personer med handicap.
2. Foranstaltninger med henblik herpå omfatter:
 - a) iværksættelse og opretholdelse af effektive offentlige bevidstgørende kampagner, der er beregnet til:
 - i) at skabe forståelse for de rettigheder, der tilkommer personer med handicap,
 - ii) at fremme en positiv holdning til og større samfundsmæssig bevidsthed om personer med handicap,
 - iii) at fremme anerkendelsen af færdigheder, fortrin og evner hos personer med handicap samt deres bidrag til arbejdspladsen og arbejdsmarkedet,
 - b) fremme – på alle niveauer i uddannelsessystemet, herunder hos alle børn fra en tidlig alder – af en holdning af respekt i forhold til de rettigheder, der tilkommer personer med handicap,
 - c) tilskyndelse til alle medier om at fremstille personer med handicap på en måde, der er i overensstemmelse med denne konventions formål,
 - d) fremme af uddannelsesordninger, der skal øge bevidstheden om personer med handicap og deres rettigheder

RV forslag 1

1. At der skal informeres bredt om FN's Konventionen om Handicappedes Menneskerettigheder.

Artikel 9

Tilgængelighed

1. Med henblik på at gøre det muligt for personer med handicap at få et selvstændigt liv og deltage fuldt ud i alle livets forhold skal deltagerstaterne træffe passende foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap på lige fod med andre har adgang til de fysiske omgivelser og transportmuligheder, den information og kommunikation, herunder informations- og kommunikationsteknologi og -systemer, og de øvrige faciliteter og tilbud, der er åbne for eller gives offentligheden, både i byområder og i landdistrikter. Disse foranstaltninger, som omfatter identifikation og afskaffelse af hindringer og barrierer for tilgængelighed, gælder bl.a. for:
 - a) bygninger, veje, transportmuligheder og andre indendørs og udendørs faciliteter, herunder skoler, boliger, sygehuse og andre sundhedsfaciliteter og arbejdspladser,
 - b) informations- og kommunikationstjenester samt andre tjenester, herunder elektroniske tjenester og nødberedskab.
2. Deltagerstaterne skal ligeledes træffe passende foranstaltninger til:
 - a) at udvikle, udbrede kendskabet til og overvåge gennemførelsen af minimumsstandarder og vejledninger for tilgængeligheden af faciliteter og tilbud, der er åbne for eller gives til offentligheden,
 - b) at sikre, at private udbydere af faciliteter og tilbud, som er åbne for eller gives til offentligheden, tager hensyn til alle aspekter af tilgængelighed for personer med handicap,
 - c) at sørge for, at involverede aktører undervises i de problemer med tilgængelighed, som personer med handicap står overfor,

d) at sørge for, at offentligt tilgængelige bygninger og andre faciliteter har skiltning med punkt-skrift og i letlæselige og letforståelige former,

e) at sørge for forskellige former for bistands- og formidlingspersoner, herunder hjælpere, oplæsere og professionelle tegnsprogstolke, for at lette tilgængeligheden til offentligt tilgængelige bygninger og andre faciliteter,

f) at fremme andre passende former for bistand og støtte til personer med handicap for at sikre, at de har adgang til information,

g) at fremme adgangen for personer med handicap til ny teknologi og nye systemer på informations- og kommunikationsområdet, herunder internettet,

h) at fremme udformning, udvikling, produktion og distribution af tilgængelig teknologi og tilgængelige systemer på informations- og kommunikationsområdet på et tidligt stadie, så denne form for teknologi og systemer bliver tilgængelige til den lavest mulige pris.

RV forslag 1 – 40

Tilgængelige bygninger

1. At boliger, offentlige bygninger, gader og veje, udendørs omgivelser og offentlige transportmidler såsom tog og busser skal være tilgængelige for mennesker med handicap.
2. At offentlige myndigheder skal benytte kvalificerede arkitekter og ingeniører til at forestå disse opgaver på en forsvarlig måde og sørge for, at tilgængeligheder bliver integreret i arkitektur, udformning, konstruktion og design.
3. At mennesker med handicap skal tages med på råd så tidligt som muligt ved nyt byggeri og renovering af ældre byggeri. Privatpersoner med handicap kan dog ikke påtage sig juridisk ansvar for korrekt tilgængelighed.
4. At mennesker med handicap sikres tilgængelighed ikke kun til offentlige myndigheder men også til private virksomheder, hvis virksomhed retter sig mod offentligheden.
5. At der er adgang til brug af teleslynge i alle mødelokaler med offentlig adgang.
6. At de til mennesker med handicap anvendte elevatorer skal være godkendt til persontransport.
7. At privatpraktiserende lægers, speciallægers, tandlægers og fysioterapeuters praksisser gøres tilgængelige, så mennesker med handicap også får reelt frit valg.
8. At der skal sikres tilgængelighed til sundhedscentre.
9. At restauranter, cafeer, diskoteker, forretninger og banker skal gøres tilgængelige for mennesker med handicap.
10. At rådhus, byrådssale og jobcentre skal gøres tilgængelige.
11. At museer skal gøres tilgængelige.
12. At højskoler skal være tilgængelige.
13. At kirker, kirkegårde og kapeller skal gøres tilgængelige.
14. At børnehaver, skoler og gymnasier skal gøres tilgængelige.
15. At alle uddannelsesstederne skal gøres tilgængelige, så mennesker med handicap frit kan vælge studium og studieby.
16. At kollegier skal gøres tilgængelige.

Transport – veje – P-pladser

17. At fortove skal vedligeholdes, genoprettes og forsynes med op- og nedkørselsramper, så de er til at færdes på for mennesker med synshandicap, rollator og kørestol.
18. At lysregulerede trafikåre skal forsynes med lydsignaler for blinde.
19. At lovgivningen skal formuleres således, at der er et sæt landsdækkende klare og ensartede regler for etablering og brug af særlige parkeringspladser markeret til mennesker med handicap. Der skal være betalingsfrihed, idet bilen skal opfattes som et hjælpemiddel.

20. At det skal være muligt for institutioner med korttidsophold (højskoler, rehabiliteringscentre), som en specialordning at få de nødvendige handicap-parkerings-kort i forhold til den enkelte institutions aktivitetsbehov.
21. At der skal indrettes handicap-parkeringspladser ved alle stationer.

Transport - tog

22. At alle stationer skal gøres tilgængelige, således at mennesker med fysisk handicap, blinde og mennesker med synshandicap kan benytte dem og deres servicefunktioner herunder billetautomater på lige fod med mennesker uden handicap.
23. At alle tog inklusiv disse toiletter skal blive tilgængelige.

Transport - busser

24. At der skal indføres lavtgulvsbusser overalt, og at disse gøres tilgængelige enten ved automatisk på- og afstigningsrampe (de skulle findes på tre busruter i Ringsted, 401, 402 og 403, og fungerer også ved is og sne) eller med hjælp fra chaufføren til betjening af rampe. De færreste mennesker med fysisk handicap har hjælpere.

Transport – individuelle kørselsordning

25. At transportformer i form af bil eller kørselsordning skal stilles til rådighed efter behov, så mennesker med handicap kan deltage i aktiviteter uden for hjemmet.
26. At de individuelle kørselsordninger undtages fra udbudspligt af hensyn til kvalitetssikring.
27. At det skal skrives ind i loven, at antallet af ture med de individuelle kørselsordninger skal være fleksible. Et loft over antallet af ture er uligebehandling af mennesker med handicap, idet der ikke er et tilsvarende loft i den ordinære kollektive transport.
28. At det skal skrives ind i loven, at der ikke er en aldersgrænse på optagelse i de individuelle kørselsordninger. Der er ingen aldersgrænse i den ordinære kollektive trafik.
29. At det skal skrives ind i loven, at de individuelle kørselsordninger er for alle mennesker med et handicap, der ikke kan anvende den ordinære kollektive transport. I dag er det kun mennesker, der anvender et ganghjælpemiddel, som kan visiteres til de individuelle kørselsordninger.
30. At kørselsordningerne skal foregå efter dør-til-dør-princippet og dermed også inkluderer fjernende transport ved rejser uden for egne region.
31. At det skal skrives ind i loven, at prisen for mennesker med handicap ved at anvende den individuelle transport ikke må overstige prisen på anvendelse af den ordinære kollektive transport både på lange og korte ture.
32. At det skal skrives ind i loven, at individuel transport kan bestilles inden for 45 minutter i samme tidsrum, som den ordinære kollektive transport er tilgængelig. Mange mennesker og især unge mennesker har behov for at kunne være aktive og spontane.
33. Mulighed for forudbestilling af transport skal svare til mulighederne for forudbestilling i den ordinære kollektive transport.
34. At det skal skrives ind i loven, at omvejskørsel begrænses til maksimalt 30 minutter. Visiterede borgere, der ikke kan tåle omvejskørsel, skal kunne blive transporteret uden omvejskørsel.
35. At tre-punktseler til kørestolsbrugere ikke blot er lovkrav siden april 2001, men at det også skal kontrolleres, at de forefindes i bilerne. De regionale trafikskaber kontrollerer det ikke, bilinspektionen godkender bilerne uden kørestole i, vognmændene er ligeglade, og chaufførerne ved det ikke, så politiet må på banen med bødeblokken. I dag køres der ofte

med hofteseler eller fire-punktseler med alle fire punkter fæstet i gulvet, hvilket er livsfarligt på grund af risiko for sammenpresning af ryghvirvlerne.

Transport - taxaer

36. At der skal ske en ligestilling af taxaers påstigningsgebyr og kilometertarif for mennesker med handicap og mennesker uden et handicap. Det er ikke ligestilling af mennesker med handicap, at de skal betale 2-300 kr. i påstigningsgebyr.

Transport - handicapbil

37. At reglerne for bevilling af bil skal revideres, så mennesker med handicap kan vælge frit og tilgodese hele familiens behov – uden at risikere at blive økonomisk straffet af det offentlige f.eks. ved tyveri og brand. Det, personen med handicap selv køber ud over den bevilgede andel, er i dag de facto kommunes ejendom.
38. At der ved behov, f.eks. ved udpræget lydfølsomhed, gives mulighed for at inddrage bedre lydisolering som en form for hjælpeaggregat i bilen for at formindske støjen.
39. At mennesker med handicap, der er tvunget til at transportere nødvendige større hjælpemidler som kørestole i f.eks. varebiler med gule plader, skal fritages for ”misundelsesafgift”. (En afgift på ca. kr. 5.000 for at kunne bruge en gul-plade-bil til privatkørsel.) Der er næppe nogen, der er misundelige over, at mennesker med handicap er tvunget til at transportere disse hjælpemidler med sig rundt dagligt.
40. At der ydes tilskud, f.eks. statens kilometertakst, til transport af hjælpemidler frem og tilbage til reparation, når borgeren selv ønsker at sørge for denne transport.

Artikel 10

Retten til livet

Deltagerstaterne bekræfter på ny, at ethvert menneske har en naturgiven ret til livet, og skal træffe alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap effektivt kan nyde denne ret til liv på lige fod med andre.

Artikel 11

Risikosituationer og humanitære nødsituationer

Deltagerstaterne skal i overensstemmelse med deres forpligtelser i henhold til folkeretten, herunder den humanitære folkeret og de internationale menneskerettigheder, træffe alle nødvendige foranstaltninger til at sikre personer med handicap beskyttelse og sikkerhed i risikosituationer, herunder væbnede konflikter, humanitære nødsituationer og naturkatastrofer.

Artikel 12

Lighed for loven

1. Deltagerstaterne bekræfter på ny, at personer med handicap har ret til overalt at blive anerkendt som havende retsevne.
2. Deltagerstaterne anerkender, at personer med handicap har retlig handleevne på lige fod med andre i alle livets forhold.
3. Deltagerstaterne skal træffe passende foranstaltninger til at give personer med handicap adgang til den støtte, de måtte have behov for til at udøve deres retlige handleevne.

4. Deltagerstaterne skal sikre, at alle foranstaltninger vedrørende udøvelse af retlig handleevne i overensstemmelse med de internationale menneskerettigheder omfatter passende og effektive beskyttelsesmekanismer til at forebygge misbrug. Sådanne mekanismer skal sikre, at foranstaltninger vedrørende udøvelse af retlig handleevne respekterer den enkelte persons rettigheder, vilje og præferencer, er fri for interessekonflikter og utilbørlig påvirkning, står i forhold til og er tilpasset den enkelte persons situation, gælder i kortest mulig tid og gennemgås regelmæssigt af en kompetent, uafhængig og upartisk myndighed eller retslig instans. Beskyttelsesmekanismerne skal stå i forhold til, hvor meget sådanne foranstaltninger indvirker på personens rettigheder og interesser.

5. Med forbehold for bestemmelserne i denne artikel skal deltagerstaterne træffe alle passende og effektive foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap har lige ret til at eje eller arve ejendom, til at styre deres egne økonomiske forhold og til at have lige adgang til banklån, realkreditlån og andre former for økonomisk kredit, og skal sikre, at personer med handicap ikke vilkårligt fratages deres ejendom.

Artikel 13

Adgang til retssystemet

1. Deltagerstaterne skal sikre, at personer med handicap har effektiv adgang til retssystemet på lige fod med andre, herunder ved tilvejebringelse af procesretlig og alderssvarende tilpasning, for at lette deres mulighed for effektivt at deltage direkte eller indirekte, herunder som vidner, i alle former for retssager, herunder på de efterforskningsmæssige og andre forberedende stadier.

2. Med henblik på at sikre effektiv adgang til retssystemet for personer med handicap skal deltagerstaterne fremme passende uddannelse af personer, der arbejder inden for retssystemet, herunder politi- og fængselspersonale.

RV forslag 1 - 3

1. **At domhuse og politistationer skal gøres tilgængelige.**
2. **At der er teleslynge i retslokaler.**
3. **At der skal være adgang til advokater.**

Artikel 14

Frihed og personlig sikkerhed

1. Deltagerstaterne skal sikre, at personer med handicap på lige fod med andre:

a) har ret til frihed og personlig sikkerhed,

b) ikke ulovligt eller vilkårligt berøves deres frihed, og at enhver frihedsberøvelse følger lovens forskrifter, samt at eksistensen af et handicap i intet tilfælde kan berettige til frihedsberøvelse.

2. Deltagerstaterne skal sikre, at personer med handicap ved en eventuel frihedsberøvelse i forbindelse med en proces på lige fod med andre har krav på garantier i overensstemmelse med de internationale menneskerettigheder og skal behandles under overholdelse af denne konventions målsætninger og principper, herunder ved en rimelig tilpasning.

Artikel 15

Frihed for tortur eller grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf

1. Ingen må underkastes tortur eller grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. I særdeleshed må ingen uden sit frit afgivne samtykke underkastes medicinske eller videnskabelige eksperimenter.

2. Deltagerstaterne skal træffe alle effektive lovgivningsmæssige, administrative, retlige eller andre forebyggende foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap på lige fod med andre ikke underkastes tortur eller grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

Artikel 16

Frihed for udnyttelse, vold og misbrug

1. Deltagerstaterne skal træffe alle passende lovgivningsmæssige, administrative, sociale, uddannelsesmæssige og andre foranstaltninger til at beskytte personer med handicap mod enhver form for udnyttelse, vold og misbrug, herunder som følge af køn, både i og uden for hjemmet.
2. Deltagerstaterne skal ligeledes træffe alle passende foranstaltninger til at forebygge enhver form for udnyttelse, vold og misbrug ved bl.a. at sikre passende former for køns- og alderssvarende bistand og støtte til personer med handicap og deres familie og omsorgspersoner, herunder ved tilvejebringelse af information og uddannelse om, hvordan udnyttelse, vold og misbrug kan undgås, opdages og indberettes. Deltagerstaterne skal sikre, at beskyttelsesforanstaltninger er alders-, køns- og handicapsvarende.
3. Med henblik på at forebygge forekomsten af enhver form for udnyttelse, vold og misbrug skal deltagerstaterne sikre, at uafhængige myndigheder effektivt fører tilsyn med alle tilbud og ordninger, der er beregnet til personer med handicap.
4. Deltagerstaterne skal træffe alle passende foranstaltninger til at fremme fysisk, kognitiv og psykisk helbredelse, rehabilitering og resocialisering af personer med handicap, der bliver ofre for enhver form for udnyttelse, vold eller misbrug, herunder ved tilvejebringelse af beskyttelsesforanstaltninger. En sådan helbredelse og resocialisering skal finde sted i omgivelser, der fremmer den enkeltes helbred, velfærd, selvrespekt, værdighed og selvbestemmelse og tager hensyn til køns- og aldersbestemte behov.
5. Deltagerstaterne skal gennemføre effektiv lovgivning og effektive politikker, herunder lovgivning og politikker med fokus på kvinder og børn, for at sikre, at udnyttelse, vold og misbrug rettet mod personer med handicap opdages, efterforskes og, hvor det er hensigtsmæssigt, underkastes retsforfølgning.

RV forslag 1

1. At unge og yngre mennesker med handicap ikke bliver henvist til bolig på plejehjem.

Artikel 17

Beskyttelse af personlig integritet

Enhver person med handicap har ret til respekt for sin fysiske og psykiske integritet på lige fod med andre.

RV forslag 1

1. At enhver form for formynderi og umyndiggørelse inden for det samlede bistandssystem skal modvirkes.
2. At fremme en samfundsudvikling, hvor alle mennesker, uanset de har et større eller mindre handicap i forhold til samfundets normalkrav, opfattes og behandles værdigt som ydende og nydende medlemmer af samfundet i overensstemmelse med hver enkelts muligheder og behov.

Artikel 18

Retten til at færdes frit og til statsborgerskab

1. Deltagerstaterne skal anerkende retten for personer med handicap til at færdes frit og frit at vælge deres opholdssted samt til statsborgerskab på lige fod med andre, herunder ved at sikre, at personer med handicap:

- a) har ret til at erhverve og skifte statsborgerskab og ikke vilkårligt eller på grund af handicap fratages deres statsborgerskab,

b) ikke på grund af handicap fratages deres mulighed for at erhverve, besidde og anvende dokumentation for deres statsborgerskab eller andre identitetspapirer eller for at anvende relevante procedurer som indvandringsprocedurer, der måtte være nødvendige for at lette udøvelsen af retten til at færdes frit,

c) har ret til at forlade et hvilket som helst land, herunder deres eget,

d) ikke vilkårligt eller på grund af handicap berøves retten til at indrejse i deres eget land.

2. Børn med handicap skal registreres umiddelbart efter fødslen og skal fra fødslen have ret til et navn, ret til at opnå et statsborgerskab og, så vidt muligt, ret til at kende og blive passet af deres forældre.

Artikel 19

Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet

Deltagerstaterne anerkender, at alle personer med handicap har lige ret til at leve i samfundet med samme valgmuligheder som andre, og skal træffe effektive og passende foranstaltninger til at gøre det lettere for personer med handicap fuldt ud at nyde denne rettighed samt fuldt ud at blive inkluderet og deltage i samfundet, herunder ved at sikre:

a) at personer med handicap har mulighed for at vælge deres bopæl, samt hvor og med hvem de vil bo, på lige fod med andre og ikke er forpligtet til at leve i en bestemt boform,

b) at personer med handicap har adgang til et udvalg af støttetilbud i hjemmet og på boligområdet samt andre lokale støttetilbud, herunder den nødvendige personlige bistand for at kunne leve og være inkluderet i samfundet samt for at forebygge isolation fra eller udskillelse af samfundet,

c) at samfundets tilbud og faciliteter til den almene befolkning er tilgængelige for personer med handicap på lige fod med andre og tager hensyn til deres behov.

RV forslag 1 - 15

1. At mennesker med handicap sikres ret til at vælge, hvor de vil bo og med hvem.
2. At aflastnings- og ledsagerordninger skal sikres for familier med personer med handicap.
3. At forældre, ægtefæller, samlever og børn skal sikres tilstrækkelig hjælp mod overbelastning på grund af samliv med et menneske med handicap.
4. At unge under 18 år ved behov også skal tilbydes hjælperordning og ledsagerordning. Langt fra alle unge med handicap under 18 år har i lighed med andre unge brug for pædagogisk støtte og vejledning ved sociale aktiviteter uden for hjemmet. De nuværende ordninger tilbydes kun sjældent af kommunerne.
5. At mennesker med handicap skal have afgørende indflydelse på tilrettelæggelsen af den personlige bistand. Peger borgeren på en mulighed, som borgeren vurderer, er bedre, og som ikke medfører merudgifter for det offentlige, skal denne mulighed som udgangspunkt bevilges.
6. At der skal afholdes fællesmøder mellem beboere, pårørende, kontaktpersoner, repræsentanter for medarbejdere og ledelse.
7. At bosteder og institutioner kan arrangere åbent-hus-arrangementer.
8. At der, såfremt der er behov blandt de pårørende, skal afholdes fællesmøder mellem pårørende, den kommunale forvaltningsledelse, socialudvalgsmedlemmer og Handicaprådet.
9. At der skal etableres pårørenderåd ved alle bosteder og institutioner.
10. At et menneske med psykisk udviklingshæmning, ADHD, autisme og/eller sindslidelse skal have stillet en kontaktperson til rådighed, som han eller hun jævnligt får besøg af. Kontaktpersonen kan fungere som talerør for personen med udviklingshæmning i forhold til personalet og de sociale myndigheder. Kontaktpersonen skal forsøge at formulere de ønsker, som borgeren måtte have, men som vedkommende ikke selv kan udtrykke.

Personale - hjælpere

11. At pædagoguddannelsen og social- og sundhedshjælperuddannelsen skal suppleres med en overbygningsuddannelse omhandlende forskellige handicap, herunder ADHD, psykisk udviklingshæmning, autisme, sindslidelse og epilepsi, og at alt personale får tilbud om denne overbygningsuddannelse inden for de næste 10 år. Uddannelsen bør statsfinansieres.
12. At Det Radikale Venstre skal bestræbe sig på og arbejde for, at handicaphjælperes dårlige ansættelsesforhold forbedres, herunder manglende overenskomst, dårligt arbejdsmiljø og ringe pensionsordninger. Mange mennesker med handicap er afhængige af at kunne få denne hjælp - også i tider med mangel på arbejdskraft. Eksempelvis kniber det voldsomt med at få skaffet hjælpere til mennesker med handicap, som har behov for respirator. De bliver i vid udstrækning tvunget til at tilbringe mange unødvendige måneder på hospitaler.
13. At tilskudsregler skal revideres, så de fremmer brugernes behov og giver den bedst mulige udnyttelse af samfundets ressourcer.
14. At ledere af botilbud og institutioner skal efteruddannes inden for ledelse og inden for de relevante handicap.
15. At ledere skal afsætte tid og klart signalere, at alle med tilknytning til bosted eller institution kan fortælle om forhold, som de synes kan blive bedre eller som ikke er i orden.

Artikel 20

Personlig mobilitet

Deltagerstaterne skal træffe effektive foranstaltninger til at sikre personer med handicap personlig mobilitet med størst mulig uafhængighed, herunder ved:

- a) at lette den personlige mobilitet for personer med handicap på en måde og på et tidspunkt efter deres eget valg og til en overkommelig pris,
- b) at lette adgangen for personer med handicap til mobilitetshjælpemidler, udstyr, hjælpemiddel-teknologi af god kvalitet og forskellige former for kvalificerede bistands- og formidlingspersoner, herunder ved at stille disse til rådighed til en overkommelig pris,
- c) at sørge for undervisning i mobilitetsfærdigheder til personer med handicap og til specialiserede faggrupper, der arbejder med personer med handicap,
- d) at tilskynde producenter af mobilitetshjælpemidler, udstyr og hjælpemiddelteknologi til at tage hensyn til alle aspekter af mobilitet for personer med handicap.

RV forslag 1 - 4

1. At alle mennesker med handicap skal have stillet hjælpemidler til rådighed efter behov som nødvendig foranstaltning til opnåelse af lige muligheder i hverdagen både i hjem, i skole, på arbejde, i uddannelse og i fritidsaktiviteter.
2. At mennesker med handicap så vidt muligt selv skal deltage i udformningen af det relevante hjælpemiddel og have mulighed for at vælge frit.
3. At den teknologiske viden, herunder it-teknologien skal udnyttes fuldt ud med henblik på ligestilling af mennesker med handicap, hvilket vil kunne lette hverdagen for mennesker med handicap.
4. At det undersøges, om det kommunale udbud af hjælpemidler i licitation har medført det prisfald på hjælpemidler, som var forudsat i loven.

Artikel 21

Ytrings- og meningsfrihed samt adgang til information

Deltagerstaterne skal træffe alle passende foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap kan udøve deres ret til ytrings- og meningsfrihed, herunder frihed til at søge, modtage og meddele oplysninger og tanker på lige fod med andre og ved alle former for kommunikation efter eget valg som defineret i konventionens artikel 2, herunder ved:

a) at information til den brede offentlighed gives til personer med handicap i tilgængelige formater og ved hjælp af teknologi, der er passende for forskellige typer af handicap, inden for en rimelig tid og uden yderligere omkostninger,

b) at acceptere og gøre det lettere for personer med handicap at bruge tegnsprog, punktskrift, forstørrende og alternativ kommunikation og alle andre tilgængelige kommunikationsmidler, -måder og -formater efter eget valg i samspillet med det offentlige,

c) at opfordre private udbydere af tjenesteydelser til den brede offentlighed, herunder via internettet, til at levere information og ydelser i formater, der er tilgængelige og anvendelige for personer med handicap,

d) at tilskynde massemedierne, herunder udbydere af information via internettet, til at gøre deres ydelser tilgængelige for personer med handicap,

e) at anerkende og fremme anvendelsen af tegnsprog.

RV forslag 1 - 11

1. At der skal stilles personlig hjælper og tolkebistand til rådighed i et sådant omfang, at mennesker med handicap får mulighed for aktivt at deltage i hverdagen både i hjem, på arbejde, i uddannelse og i fritidsaktiviteter.
2. At mennesker med handicap skal informeres på lige fod med personer uden handicap.
3. At informationer på offentlige steder, f.eks. transportsektoren, offentlige institutioner, museer, m.m., skal stilles til rådighed for mennesker med alle slags handicap og kan læses også fra kørestolshøjde.
4. At mennesker med andre kommunikationshandicap skal ligestilles med "normalbefolkningen" med hensyntagen til deres differentierede behov, f.eks. piktogrammer og "læs-let" formater, også i forhold til informationsteknologien. Også turister kan få glæde heraf.
5. At døve, døvblevne, svært og lettere hørehæmmede skal have samme muligheder som personer med synshandicap stillet til rådighed med relevante teknologiske hjælpemidler, især høreapparat og teleslyngeanlæg, samt tekstning eller tegnsprogstolkning af f.eks. TV-udsendelser.
6. At der stilles skrivetolk, MHS-, TSK- eller tegnsprogtolk til rådighed.
 (Skrivetolk betyder, at tolken skriver på computer, og teksten vises på en skærm.
 MHS-tolk betyder, at tolken benytter 16 forskellige tegn for konsonanterne, mens vokalerne og visse konsonanter ses ved mundaflæsning; tegnene følger talen. (Mund-Hånd-Systemet)
 TSK-tolk bruger en kombination af tegn fra døves tegnsprog, MHS, og mundaflæsning. (Tegn-støttet kommunikation).
 Tegnsprog er de døves sprog – dette sprog har sin egen grammatik og består af ca. 4.000 tegn, der vises med fingre, hænder og anden gestikulation.
 Det skal være målgruppen, der afgør, hvilken slags tolkning, der skal anvendes.)
7. Døve børn skal sikres opvækst i et tegnsprogsmiljø fra det tidspunkt høretabet konstateres. Det gælder også Ci-operede, idet erfaringerne viser, at kun ca. 1/3 af de Ci-operede kan forventes at kunne klare sig som hørende i den hørende verden.
8. At information til mennesker med synshandicap skal foreligge på Daisy-format (CD-Rom), stor skrift, punktskrift, samt på elektronisk medie (skærmlæserprogram) til oplæsning gennem syntetisk tale på PC.

9. At Danmarks Blindebibliotek skal holdes a jour med ny litteratur.
10. At hjemmesider skal være tilgængelige for mennesker med handicap, herunder mennesker med synshandicap.
11. At der i det landsdækkende akutberedskab skal indarbejdes beredskab for mennesker med handicap i tilfælde af katastrofer, såsom terror, oversvømmelse, storm osv.

Artikel 22

Respekt for privatlivet

1. Ingen person med handicap må uanset bopæl eller boform udsættes for vilkårlig eller ulovlig indblanding i sit privatliv eller familieliv, sit hjem eller sin brevveksling eller andre former for kommunikation, eller for ulovlige angreb på sin ære og sit omdømme. Personer med handicap har ret til lovens beskyttelse mod sådan indblanding eller sådanne angreb.
2. Deltagerstaterne skal sørge for fortrølig behandling af personlige, helbredsmæssige og rehabiliteringsmæssige oplysninger om personer med handicap på lige fod med andre.

Artikel 23

Respekt for hjemmet og familien

1. Deltagerstaterne skal træffe effektive og passende foranstaltninger til at afskaffe diskrimination af personer med handicap i alle forhold vedrørende ægteskab, familieliv, forældreskab og personlige forhold på lige fod med andre med henblik på at sikre:
 - a) anerkendelse af retten for alle personer med handicap i den giftefærdige alder til at indgå ægteskab og stifte familie på basis af de kommende ægtefællers frie og uforbeholdne samtykke,
 - b) anerkendelse af retten for personer med handicap til frit og under ansvar at bestemme antallet af deres børn og intervallerne mellem dem og til at få adgang til alderssvarende oplysninger samt undervisning om forplantning og familieplanlægning, samt at der sørges for de nødvendige midler til, at de kan udøve disse rettigheder,
 - c) at personer med handicap, herunder børn, bevarer deres fertilitet på lige fod med andre.
2. Deltagerstaterne skal sikre de rettigheder og det ansvar, som hhv. tilkommer og påhviler personer med handicap, med hensyn til værgemål, formynderskab, adoption af børn og lignende retsbegreber, såfremt disse retsbegreber findes i national lovgivning, dog således at barnets tarv altid er af altafgørende betydning. Deltagerstaterne skal yde passende bistand til personer med handicap ved disses udførelse af deres pligter som opdragere af børn.
3. Deltagerstaterne skal sikre, at børn med handicap har lige rettigheder med hensyn til familieliv. Med henblik på at virkeliggøre disse rettigheder og forebygge, at børn med handicap skjules, forlades, vanrøgtes eller isoleres, forpligter deltagerstaterne sig til at give tidlige og omfattende oplysninger, tilbud og støtte til børn med handicap og deres familie.
4. Deltagerstaterne skal sikre, at et barn ikke adskilles fra sine forældre mod deres vilje, undtagen når kompetente myndigheder, hvis afgørelser er undergivet retlig prøvelse, i overensstemmelse med gældende lov og praksis bestemmer, at en sådan adskillelse er nødvendig af hensyn til barnets tarv. Et barn må under ingen omstændigheder adskilles fra sine forældre på grund af, at enten barnet eller den ene eller begge forældre har et handicap.
5. Deltagerstaterne skal, hvis den nærmeste familie ikke er i stand til at passe et barn med handicap, udfolde alle bestræbelser på at tilvejebringe alternativ pasning hos den fjernere familie eller, hvis dette ikke lykkes, i samfundet i familielignende omgivelser.

RV forslag 1 - 6

1. **At mennesker med handicap skal sikres hjælp til at varetage deres forælderrolle. At forældreskab skal indgå som retligt relevant kriterium i den sociale lovgivning. I et ligestillingsperspektiv skal forældreskabets betydning for behovet for kompensation kunne aflæses i lovgivningen. En særlig ministeriel vejledning eller skrivelse kan være en model. Essensen er, at spredning af de (få) gode eksempler kommunerne imellem ikke kan stå alene. Nogle udviklingshæmmede har forældrepotentiale, der kan udvikles til forældrekompetence. Andre udviklingshæmmede har ikke disse egenskaber og kan derfor ikke varetage et barns tarv, men kan støttes til at fastholde forælderrollen, selvom barnet ikke bor hjemme.**
2. **At mennesker med handicap's rettigheder skal sikres med hensyn til integritet, seksuelle forhold, ægteskab, forældremyndighed og forældreværdighed dog under hensyn til børnenes tarv.**
3. **At der skal oprettes anonyme rådgivningscentre indenfor sex og handicap, som kan rådgive mennesker med handicap, pårørende og fagpersonale i seksuelle relationer og spørgsmål m.m.**
4. **At urimelige hindringer for mennesker med handicap, der ønsker at få, passe eller adoptere et barn fjernes.**
5. **At foranstaltninger til at ændre negative holdninger i samfundet til ægteskab, seksualitet og forældreværdighed for mennesker med handicap fremmes.**
6. **At foranstaltninger til beskyttelse af mennesker med handicap mod misbrug, herunder seksuelt misbrug, i familien, i samfundet og i institutioner fremmes.**

Artikel 24

Uddannelse

1. Deltagerstaterne anerkender, at personer med handicap har ret til uddannelse. Med henblik på at virkeliggøre denne ret uden diskrimination og på grundlag af lige muligheder skal deltagerstaterne sikre et inkluderende uddannelsessystem på alle niveauer samt livslang læring, der tager sigte på:
 - a) at opnå menneskets fulde personlige udvikling og erkendelse af dets værdighed og selvværd samt at styrke respekten for menneskerettigheder, grundlæggende frihedsrettigheder og den menneskelige mangfoldighed,
 - b) at personer med handicap udvikler deres personlighed, evner og kreativitet såvel som deres psykiske og fysiske formåen fuldt ud,
 - c) at gøre det muligt for personer med handicap effektivt at deltage i et frit samfund.
2. Ved virkeliggørelsen af denne rettighed skal deltagerstaterne sikre:
 - a) at personer med handicap ikke udelukkes fra det almindelige uddannelsessystem på grund af handicap, og at børn med handicap ikke udelukkes fra gratis og obligatorisk grundskoleundervisning eller fra undervisning på mellemtrin på grund af handicap,
 - b) at personer med handicap har adgang til en inkluderende og gratis grundskoleundervisning og undervisning på mellemtrin af høj kvalitet på lige fod med andre i det samfund, hvor de bor,
 - c) at der foretages en rimelig tilpasning ud fra den enkelte persons behov,
 - d) at personer med handicap får den nødvendige støtte i det almindelige uddannelsessystem til at lette deres effektive uddannelse,
 - e) at der ydes effektive individuelle støtteforanstaltninger i omgivelser, der giver størst mulig akademisk og social udvikling i overensstemmelse med målet om fuld inkludering.
3. Deltagerstaterne skal gøre det muligt for personer med handicap at lære livs- og socialt udviklende færdigheder for at lette deres fulde deltagelse i uddannelse og som medlemmer af samfundet på lige fod med andre. Med henblik herpå skal deltagerstaterne træffe passende foranstaltninger, herunder:

a) fremme indlæringen af punktskrift, alternative skriftformer, forstørrende og alternative kommunikationsmåder, -midler og -formater samt orienterings- og mobilitetsfærdigheder og fremme støtte fra ligestillede og mentorer,

b) fremme indlæringen af tegnsprog samt fremme døvesamfundets sproglige identitet,

c) sikre, at undervisningen af blinde, døve eller døvblinde personer, i særdeleshed børn, gives på det sprog og de kommunikationsmåder og med de kommunikationsmidler, som er mest passende for den enkelte, og i omgivelser, der giver størst mulig boglig og social udvikling.

4. Som bidrag til at sikre virkeliggørelsen af denne ret skal deltagerstaterne træffe passende foranstaltninger til at beskæftige lærere, herunder lærere med handicap, som har kompetence i tegnsprog og/eller punktskrift, og til at uddanne fagfolk og personale, som arbejder på alle niveauer i uddannelsessystemet. Denne uddannelse skal omfatte handicapbevidsthed og anvendelse af passende forstørrende og alternative kommunikationsmåder, -midler og -formater samt undervisningsmetoder og -materialer til støtte for personer med handicap.

5. Deltagerstaterne skal sikre, at personer med handicap har adgang til almindelige videregående uddannelser, erhvervsuddannelser, voksenundervisning og livslang læring uden diskrimination og på lige fod med andre. Med henblik herpå skal deltagerstaterne sikre, at der sørges for en rimelig tilpasning til personer med handicap.

RV forslag 1 - 26

1. At mennesker med handicap skal have mulighed for fuld integration i hele uddannelsessystemet fra folkeskole til højere læreanstalter, åbne uddannelser, enkeltfagskurser, efteruddannelse og oplæring.
2. At der skal skabes tilgængelighed for mennesker med alle former handicap til undervisningsstederne, at relevante hjælpemidler stilles til rådighed, og at der ydes tilstrækkelig personlig hjælp i alle fag.
3. At mennesker med handicap skal sikres tilgængelighed til de nationale tests.
4. At der skal tilbydes kvalificeret – også på internationalt niveau – koordineret, kompenserende, planlagt og målrettet specialundervisning og oplæring til klart afgrænsede målgrupper med udgangspunkt i den enkelte persons forudsætninger, færdigheder, behov og intakte udnyttede muligheder – også efter det fyldte 18. år. Er der behov herfor, skal undervisning og oplæring foregå løbende livet igennem.
5. At der skal iværksætte læringsprogrammer målrettet grupper med forskellige behov – gerne i samarbejde med private organisationer.
6. At specialiserede skoletilbud skal koordineres centralt med henblik på bedst mulig udnyttelse af ressourcer og bedst mulige tilbud til personer med handicap.
7. At transporttid mellem hjem og uddannelsesinstitution som hovedregel ikke må overstige en time og aldrig over fem kvarter hver vej.
8. At kvaliteten af denne undervisning skal svare til standard og mål for den almindelige undervisning og sigter mod integration i det almindelige undervisningssystem.
9. At mennesker med handicap skal have mulighed for at uddanne sig i Kulturministeriets uddannelser inden for musik, teater, film, m.m.
10. At behovsvurdering og bevilling af kompenserende hjælpemidler og støtteforanstaltninger til mennesker med handicap til at gennemføre undervisningen skal overføres til uddannelsescentrene. Betaling forbliver i kommunen.
11. At mennesker med syns- og hørehandicap skal have alt undervisningsmateriale overført til relevant medie, herunder tolkebistand, og at eventuel kompenserende undervisning sigter mod effektive kommunikationsfærdigheder og maksimal selvstændighed.
12. At mennesker med synshandicap skal have en optimal og med andre ligestillet undervisning i grundskole og ungdomsuddannelser.

13. At døve og svært tunghøre skal have en optimal og med andre ligestillet undervisning i grundskole og ungdomsuddannelser. At undervisere af mennesker med disse handicap skal kunne tegnsprog, MHS- og eller TSK-tolkning. At der etableres teleslynge i anvendte undervisningslokaler.
14. At der skal etableres pårørendeuddannelse i relevante handicap. F.eks. at forældre til døve og svært tunghøre får tilbud om undervisning i tegnsprog, MHS- eller TSK-tolkning.
15. At der ved behov (f.eks. borgere med ADHD) skal være mulighed for individuelt tilrettelagt undervisningsforløb.
16. At mennesker med handicap sikres mod mobning og diskrimination.
17. At klassekammerater og klassens forældre informeres om kammeraters evt. funktionsnedsættelse.
18. At mennesker med handicap skal tilbydes rådgivning og vejledning af kvalitet af uddannelses-/studievejleder og af handicapvejleder, der kan søge viden om det pågældende handicap og kan rådgive om lovens hjælpeordninger, hjælpemidler, handicapstillæg, etc. samt bistå ved ansøgninger på alle undervisningscentre med henblik på tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen.
19. At der ved behov (f.eks. borgere med ADHD) sikres kompetent vejledning med fokus på særlige behov og muligheder.
20. At der ved behov (f.eks. borgere med ADHD) sikres kortlægning af egnede læringsstrategier og mulighed for at bruge disse.
21. At der ved behov (f.eks. borgere med ADHD) skal være mulighed for en mentor, der letter overgange under uddannelsen og mellem uddannelser.
22. At der i uddannelserne og SU skal indbygges mulighed for fleksibilitet til f.eks. efter behov at kunne læse på nedsat tid, at få orlov og få tilpasset studieform og eksaminer.
23. At mennesker med handicap skal kunne bosætte sig i udlandet i forbindelse med korte-/længere uddannelsesforløb, arbejde eller for at samle indtryk og bevare de kompenserede rettigheder, såsom personlig hjælper, fleksjob m.m.
24. At forældre, forældregrupper og handicaporganisationer skal inddrages i uddannelsesprocessen på alle niveauer.
25. At den enkelte pædagog/lærer/underviser/institution skal uddannes i de handicap, som eleverne eventuelt er i besiddelse af.
26. At undervisning i ADHD, psykisk udviklingshæmning, autisme, sindslidelse og epilepsi skal indgå som pensum i pædagog- og læreruddannelserne, og at der skal undervises i adfærdsterapeutiske metoder.

Artikel 25

Sundhed

Deltagerstaterne anerkender, at personer med handicap har ret til at nyde den højest opnåelige sundhedstilstand uden diskrimination på grund af handicap. Deltagerstaterne skal træffe alle passende foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap har adgang til sundhedsydelser, som tager hensyn til køn, herunder sundhedsrelateret rehabilitering. Deltagerstaterne skal i særdeleshed:

a) give personer med handicap det samme udbud af sundhedsydelser og -ordninger af samme kvalitet og standard gratis eller til en overkommelig pris, som gives til andre, herunder inden for seksuel og forplantningsmæssig sundhed samt generelle folkesundhedstilbud,

b) give de sundhedsydelser, som personer med handicap specifikt har brug for på grund af deres handicap, herunder tidlig udredning og indgriben, hvor det er hensigtsmæssigt, samt tilbud med sigte på at minimere og forebygge yderligere handicap, herunder blandt børn og ældre,

c) give disse sundhedsydelser så tæt som muligt på folks lokalsamfund, herunder i landdistrikter,
 d) kræve, at sundhedsfagligt personale yder pleje af samme kvalitet til personer med handicap som til andre, herunder på grundlag af frit afgivet og informeret samtykke, ved gennem uddannelse og udbredelse af kendskabet til etiske standarder for offentlig og privat sundhedspleje bl.a. at øge bevidstheden om de menneskerettigheder, den værdighed og autonomi og de behov, som personer med handicap har,

e) forbyde diskrimination af personer med handicap i forbindelse med sygeforsikringer og livsforsikringer, som skal tilbydes på retfærdige og rimelige vilkår, når sådanne forsikringer er tilladt efter national ret,

f) forebygge diskriminerende nægtelse af sundhedspleje eller sundhedsydelser eller af mad og drikke på grund af handicap.

RV forslag 1 - 21

1. At privatpraktiserende lægers, speciallægers, tandlægers og fysioterapeuters praksisser gøres tilgængelige, så mennesker med handicap også får reelt frit valg.
2. At der skal sikres tilgængelighed til sundhedscentre.
3. At mennesker med handicap kan få hjælpemidler herunder el-kørestole og iltapparater med på hospital også ved akut indlæggelse. Hjælpemidlerne må eventuelt efterhentes i hjemmet umiddelbart efterfølgende den akutte indlæggelse.
4. At hospitaler skal indrettes også med henblik på mennesker med handicap. Det kan dreje sig om brede senge, krus og elektriske hjælpemidler, f.eks. el-kontakter, strømfordelere og evt. forlængerledninger.
5. At mennesker med handicap skal sikres en effektiv behandling på lige fod med mennesker uden handicap. Det skal også gælde personer med et psykisk handicap. Det skal finansieres over finansloven.
6. Der skal være tilstrækkelig med akutberedskab, døgnbehandlingspladser og behandlingstilbud til psykisk syge, herunder retspsykiatriske pladser. I dag overlades problemerne ofte til pårørende og naboer.
7. At mennesker med funktionsnedsættelse sikres præcis diagnosticering, f.eks. ADHD.
8. At der sikres en løbende opfølgning på evt. medicinering.
9. At der skal forskes i virkningen af medicin til psykiatriske patienter, samt i virkningen af præparater, når mange præparater anvendes samtidig.
10. At vi skal fremme c.i. (cochlear implant) mest muligt og derved bedre funktionsniveauet for hørehæmmede.
11. Personer, der på grund af deres handicap, som efter det fyldte 18. år har fået foretaget omfattende tandbehandling i form af broer, kroner og implantater, tandproteser eller anden tandbehandling, skal have dækket deres udgifter til vedligeholdelse af tandsættet. Handicaps, der omfattes, kan f. eks. være ectodermale dysplasier, herunder Hypohidrotisk Ectodermal Dysplasi (HED). Der fødes 1-2 børn pr. år med HED.
12. At der for mennesker med psykisk handicap skal lægges afgørende vægt på at skabe netværk som forebyggelse af ensomhed og af tilbagefald, samt misbrug.
13. At etniske minoriteters psykisk lidelse skal varetages i distriktspsykiatrien på linie med andre.
14. At distriktspsykiatrien skal evalueres som organisatorisk metode.
15. At pårørende til sindslidende skal tilbydes passende støtteforanstaltninger, bl.a. i form af rådgivning og psykologbistand.

16. At der i regionerne i lighed med patientvejleder skal ansættes socialvejleder, som samarbejder med patientvejlederen og som har tilsvarende beføjelser – også i relation til kommunerne.
17. At mennesker, der rammes af handicap, skal have stillet en personlig rådgiver til rådighed.
18. At mennesker, der rammes af handicap, skal have hurtig og handicapkompenserende hjælp, samt tilbud om psykologbistand.
19. At mennesker med handicap skal tilbydes undervisning i eget handicap tidligst muligt og løbende med hensyntagen til alder, udvikling og kompetencer.
20. At der skal tilbydes psykoedukative gruppeforløb inden for forskellige handicaps.
21. At forældre med børn med handicap skal tilbydes kvalificeret specialpædagogisk rådgivning, bistand og aflastning.

Artikel 26

Habilitering og rehabilitering

1. Deltagerstaterne skal træffe effektive og passende foranstaltninger, herunder gennem støtte fra lige-stillede, for at gøre det muligt for personer med handicap at opnå og opretholde den størst mulige uafhængighed, fuld fysisk, psykisk, social og erhvervsmæssig formåen samt fuld inkludering og deltagelse i alle livets forhold. Med henblik herpå skal deltagerstaterne arrangere, styrke og udbygge omfattende habiliterings- og rehabiliteringstilbud og -ordninger, i særdeleshed inden for sundhed, beskæftigelse, uddannelse og det sociale område, således at disse tilbud og ordninger:
 - a) iværksættes på det tidligst mulige stadium og baseres på en tværfaglig bedømmelse af individuelle behov og stærke sider,
 - b) støtter deltagelse og inkludering i samfundet og på alle samfundsområder, er frivillige og stilles til rådighed for personer med handicap så tæt som muligt på deres lokalsamfund, herunder i landdistrikter.
2. Deltagerstaterne skal fremme udviklingen af grund- og efteruddannelse for fagfolk og personale, der arbejder med habiliterings- og rehabiliteringstilbud.
3. Deltagerstaterne skal fremme eksistensen af og kendskabet til samt anvendelsen af hjælpemidler og hjælpemiddelteknologi, der er udformet til personer med handicap, i det omfang disse vedrører habilitering og rehabilitering.

RV forslag 1 - 8

1. At tilbud på behandlingsinstitutioner skal koordineres centralt og målrettes de forskellige gruppers behov.
2. At beboere i botilbud skal uddannes i medborgerkompetencer.
3. At personer med handicap herunder med svære handicap skal have tilbudt individuel revalidering med henblik på at opnå og bevare optimalt funktionsniveau og uafhængighed.
4. At mennesker med handicap skal have afgørende indflydelse på udformning og tilrettelæggelse af eget revalideringstilbud.
5. At coach eller støtteperson ved behov (f.eks. borgere med ADHD) skal tilbydes til voksne såvel som børn og unge til at give nødvendig støtte til ændring og indføring af nye strategier og rutiner i hverdagen.
6. At mennesker med handicap ved behov skal have mulighed for behandling, genoptræning og vedligeholdelsestræning i varmtvandsbassin.
7. At mennesker med handicap, der er omfattet af målgruppen, og med tilknytning til bo- og/eller dagtilbud også skal kunne modtage vederlagsfri fysioterapi i lighed med mennesker med handicap, som bor i egne selvstændige boliger.

8. At revalidering primært skal ske i virksomheder og målrettes blivende arbejde med hensyntagen til den nedsatte funktionsevne og med udgangspunkt i den enkeltes muligheder frem for begrænsninger. Det kommunale ansvar for revalidering fastholdes.

Artikel 27

Arbejde og beskæftigelse

1. Deltagerstaterne anerkender retten for personer med handicap til at arbejde på lige fod med andre, hvilket omfatter retten til at kunne tjene til livets ophold ved beskæftigelse, som de selv frit vælger eller påtager sig på et arbejdsmarked og i et arbejdsmiljø, der er åbent, inkluderende og tilgængeligt for personer med handicap. Deltagerstaterne skal sikre og fremme virkeliggørelsen af retten til arbejde, herunder for personer, der får et handicap i forbindelse med deres beskæftigelse, ved at tage passende skridt, herunder gennem lovgivning, til bl.a.:

a) at forbyde diskrimination på grund af handicap i alle forhold vedrørende alle former for beskæftigelse, herunder betingelser for rekruttering, ansættelse og beskæftigelse, fortsat beskæftigelse, karrieremuligheder og sikre og sunde arbejdsforhold,

b) at beskytte retten for personer med handicap til retfærdige og gunstige arbejdsvilkår på lige fod med andre, herunder lige muligheder og samme vederlag for arbejde af samme værdi, sikre og sunde arbejdsforhold, herunder beskyttelse mod chikane, samt adgang til oprejsning ved klager,

c) at sikre, at personer med handicap kan udøve deres arbejdstager- og fagforeningsrettigheder på lige fod med andre,

d) at gøre det muligt for personer med handicap at få reel adgang til almindelige tekniske og erhvervsrettede vejledningsordninger, og jobanvisningsordninger og til erhvervsuddannelse og efteruddannelse,

e) at fremme beskæftigelsesmuligheder og karrieremuligheder for personer med handicap på arbejdsmarkedet samt bistand til at finde, få, fastholde og vende tilbage til beskæftigelse,

f) at fremme mulighederne for selvstændig virksomhed, iværksætteri, udvikling af kooperativer samt etablering af egenvirksomhed,

g) at ansætte personer med handicap i den offentlige sektor,

h) at fremme beskæftigelsen af personer med handicap i den private sektor gennem passende politikker og foranstaltninger, som kan omfatte ordninger med positiv særbehandling, incitamentsordninger og andre foranstaltninger,

i) at sikre, at rimelig tilpasning ydes til personer med handicap på arbejdspladsen,

j) at fremme, at personer med handicap får erhvervs erfaring på det almindelige arbejdsmarked,

k) at fremme ordninger for erhvervsmæssig og faglig rehabilitering, jobfastholdelse og tilbagevenden til arbejde for personer med handicap.

2. Deltagerstaterne skal sikre, at personer med handicap ikke holdes i slaveri eller trældom og på lige fod med andre er beskyttet mod tvangs- eller pligtarbejde.

RV forslag 1 - 11

1. At mennesker med handicap skal have lige muligheder for beskæftigelse som mennesker uden handicap. Mennesker med handicap udgør en uudnyttet arbejdskraftressource.
2. At unge under og over 18 år skal sikres adgang til fritidsjob og dermed sikres socialisering til arbejdsmarkedet.
3. At arbejdspladsen skal gøres tilgængelig.
4. At arbejdspladsen skal indrettes med relevante hjælpemidler, at arbejdspladsindretningen skal tilpasses personen med handicap, så denne kan udføre det pågældende job, og at virksomheden kompenseres økonomisk og støttes fagligt af det offentlige.

5. At der skal tilstræbes arbejdsmæssig ligestilling med normale arbejdsvilkår for mennesker med handicap gennem kompensation for tid eller funktionsnedsættelse, f.eks. ved flekstid, deltidsbeskæftigelse, jobdeling, skånejob, selvstændig virksomhed, personlig assistance, hvileplads, mentorordning, jobcoach, beskyttet værksted, m.m.
6. At koordineringen af de involverede myndigheders sagsbehandling og tidsfrister skal forbedres for jobsøgende mennesker med handicap.
7. At offentlige myndigheder, fagforeninger og arbejdsgivere skal samarbejde om at sikre rimelige ansættelsesvilkår og rådgivning af mennesker med handicap. At bevillinger bl.a. af hjælpemidler herunder bil sker så hurtigt, at mennesker med handicap får reel mulighed for at påtage sig et ledigt job, dvs. at kravene til bevilling af bil lempes for jobsøgende mennesker med handicap.
8. At arbejdsmarkedet, herunder dets organisationer, i videst muligt omfang skal søge produktionen og dens arbejdsprocesser struktureret på en sådan måde, at medarbejdere med handicap kan indgå på ligeværdigt niveau i den samlede virksomhed. Dette gælder den private og ikke mindst den offentlige sektor.
9. At der i forbindelse med praktik og jobforløb skal være vejledning/kursus til praktikstedet om de særlige hensyn/muligheder, der knytter sig til en elev (f.eks. borgere med ADHD).
10. At jobcentre skal ansætte sagsbehandlere med uddannelse, viden og ekspertise på handicapområdet.
11. At der ved behov (f.eks. borgere med ADHD) skal være adgang til specialkyndig jobkonsulent under uddannelse og på arbejdspladsen.

Artikel 28

Tilstrækkelig levestandard og social tryghed

1. Deltagerstaterne anerkender, at personer med handicap har ret til en levestandard, som er tilstrækkelig for dem selv og deres familie, herunder passende ernæring, beklædning og bolig, og til fortsat forbedring af deres levestandard, og skal tage passende skridt til at sikre og fremme virkeliggørelsen af denne ret uden diskrimination på grund af handicap.
2. Deltagerstaterne anerkender, at personer med handicap har ret til social tryghed og til at nyde denne ret uden diskrimination på grund af handicap, og skal tage passende skridt til at sikre og fremme virkeliggørelsen af denne ret, herunder ved foranstaltninger til:
 - a) at sikre personer med handicap lige adgang til forsyning med rent vand og at sikre adgang til passende tilbud, udstyr og anden bistand til handicap-relaterede behov til en overkommelig pris,
 - b) at sikre personer med handicap, i særdeleshed kvinder og piger med handicap og ældre med handicap, adgang til ordninger for social tryghed og fattigdomsbekæmpelse,
 - c) at sikre personer med handicap og deres familie, som lever i fattigdom, adgang til offentlig bistand til handicaprelaterede udgifter, herunder tilstrækkelig uddannelse, rådgivning, økonomisk bistand og aflastende pleje,
 - d) at sikre personer med handicap adgang til ordninger med offentligt støttede boliger,
 - e) at sikre personer med handicap lige adgang til alderspensionsydelse og -ordninger.

RV forslag 1 - 14

1. At der bygges handicaptilgængelige boliger.
2. At der skal bygges handicapegnede boliger svarende til behovet herfor.
3. At man skal kunne blive boende i egen bolig med kompenserende tiltag, hvis man i løbet af livet får et handicap.

4. At mennesker med fysisk handicap skal have mulighed for at blive skrevet på den kommunale venteliste til boliger. I praksis er det ikke muligt at flytte inden for en kommune, hvis man bor i en tilgængelig bolig, som muligvis kan være blevet for dyr, før man er ruineret. Man kan ikke optjene boret på 2.-3. sal, som er krav i mange boligselskaber.
5. At alt nyt offentligt støttet boligbyggeri naturligvis gøres tilgængeligt for mennesker med handicap. At der ved den fortsatte udbygning af boligsektoren samt ved den løbende sanering af den bestående boligmasse skal skabes mulighed for, at mennesker med alle former for og alle grader af handicap kan bebo almindelige boliger, muligvis herudover med reservation af 4-6 boliger i et alment boligbyggeri, hvor mennesker med særlig behov for støtte i hverdagen kan bo.
6. At der skal bygges botilbud af rimelig størrelse og kvalitet med selvstændigt bad, toilet og køkken og egen indgang. I øjeblikket er der ofte 1-3 års ventetid på disse botilbud. Flere botilbud tilbyder stadig boliger på 6 – 10 m² uden eget toilet og bad, hvor der ikke er særlig lange ventelister! Værelset er ofte det eneste private. Både opholdsstue, køkken/alrum, toilet og baderum samt terrasse og have kan være fælles og skal deles med andre. Er det tilfældet må det siges at være en institution, selv om institutionsbegrebet siges at være ophævet.
7. At bo-institutionerne skal afskaffes. Service- og fællesarealer udgør en stor del af mange af disse boliger. Servicearealer skal fjernes fra borgerens bolig og placeres selvstændigt. Mange kommuner leverer ”pakked løsninger”, der indebærer, at borgerens aktiviteter uden for hjemmet kun kan foregå kollektivt, dvs. at borgerens aktivitetsniveau skal tilpasses personalets vagtplaner. På denne måde respekteres borgerens selvstændighed og integritet ikke.
8. At der etableres en bred vifte af boligformer, herunder ”skæve boliger”, så individuel tilpasning bliver mulig, også i tilfælde, hvor borgere med psykisk handicap ikke kan overkomme at leve i det almindelige samfund.
9. At såfremt personen med handicap eller dennes pårørende peger på en mulighed som, de vurderer, er bedre, og som ikke medfører merudgifter for det offentlige, skal denne mulighed som udgangspunkt bevilges.
10. At mennesker med handicap med førtidspension og kun folkepension/ATP skal kompenseres for boligudgifter, der overstiger grænsen for beregnet boligydelse. Disse overførselsindkomster er ikke fulgt med de stigende priser på boliger, fødevarer, benzin og olie. Kompensationen skal ses på baggrund af, at mennesker med handicap kun har få eller ingen frie valg med hensyn til bolig, og mennesker med fysisk handicap er tvunget til at have en noget større bolig, da der skal være plads til hjælpemidler og hjælperværelser. Alment nybyggeris prisniveau overstiger de nævnte pensionisters formåen.
11. At bolig og service fuldstændig skal adskilles. Service er i vidt omfang kompensation for en varig funktionsnedsættelse og skal derfor være gratis. Service er baggrund for at borgeren er nødsaget til at tage imod et botilbud.
12. At førtidspensionister, der har fået tilkendt pension henholdsvis før og efter førtidspensionsreformen i 2003 og har bopæl i botilbud sidestilles økonomisk. Det strider mod kompensationsprincippet, at borgere med behov for ophold i boformer selv skal betale for den særlige service. De to forskellige pensionsregler medfører, at to personer i det samme botilbud med den samme service skal betale vidt forskelligt for opholdet, alene afhængigt af, om de modtager pensions efter de før 1. januar 2003 gældende regler eller ej. Det er en helt urimelig forskel. Siden servicelovens indførelse har der principielt set skulle udmåles individuel hjælp til den enkelte borger uafhængig af boligen. En hjælp og støtte, som den enkelte ikke skal betale for.
13. At invaliditetsydelsen bevares ved overgang til folkepension. Man bliver ikke ikke-handicappet blot, fordi man når pensionsalderen.

14. At mennesker med handicap får mulighed for at få dækket merudgifter efter, at de er blevet folkepensionister.

Artikel 29

Deltagelse i det politiske og offentlige liv

Deltagerstaterne skal sikre personer med handicap politiske rettigheder og muligheden for at nyde dem på lige fod med andre og forpligter sig til:

a) at sikre, at personer med handicap effektivt og fuldt ud, direkte eller gennem frit valgte repræsentanter på lige fod med andre kan deltage i det politiske og offentlige liv, herunder at personer med handicap har ret til og mulighed for at afgive deres stemme og modtage valg, bl.a. ved:

i) at sikre, at stemmeprocedurer, afstemningsfaciliteter og valgmateriale er passende, tilgængelige og lette at forstå og anvende,

ii) at beskytte retten for personer med handicap til uden pression at afgive en hemmelig stemme ved valg og folkeafstemninger og til at stille op til valg, effektivt bestride et hverv og udføre alle offentlige funktioner på alle niveauer i den offentlige forvaltning, idet det gøres lettere at anvende hjælpemiddel-teknologi og ny teknologi, hvor det er hensigtsmæssigt,

iii) at sikre, at personer med handicap frit kan give udtryk for deres vilje som vælgere, og med henblik herpå tillade, at de om nødvendigt og efter anmodning kan få bistand fra en person efter eget valg til at afgive deres stemme,

b) aktivt at fremme et miljø, hvor personer med handicap effektivt og fuldt ud kan deltage i varetagelsen af offentlige anliggender uden diskrimination og på lige fod med andre, og at fremme deres deltagelse i offentlige anliggender, herunder ved:

i) at deltage i ikke-statslige organisationer og foreninger, som beskæftiger sig med landets offentlige og politiske forhold, og i politiske partiers aktiviteter og administration,

ii) at etablere og melde sig ind i organisationer af personer med handicap med henblik på at repræsentere personer med handicap på internationalt, nationalt, regionalt og lokalt niveau.

RV forslag 1 - 2

1. At der skal sikres tilgængelighed til valglokaler.
2. At mennesker med funktionsnedsættelse skal sikres ret til selv at vælge, hvem de vil have til at hjælpe sig ved stemmeafgivning.

Artikel 30

Deltagelse i kulturlivet, rekreative tilbud, fritidsaktiviteter og idræt

1. Deltagerstaterne anerkender retten for personer med handicap til at tage del i kulturlivet på lige fod med andre og skal træffe alle passende foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap:

a) har adgang til kulturstof i tilgængelige formater,

b) har adgang til fjernsynsprogrammer, film, teatre og andre kulturaktiviteter i en tilgængelig form,

c) har adgang til steder for kulturelle forestillinger eller tilbud, såsom teatre, museer, biografer, biblioteker og turisttilbud og så vidt muligt har adgang til monumenter og steder af national kulturel betydning.

2. Deltagerstaterne skal træffe passende foranstaltninger til at gøre det muligt for personer med handicap at udvikle og udnytte deres kreative, kunstneriske og intellektuelle potentiale, ikke alene til gavn for dem selv, men også til berigelse af samfundet.

3. Deltagerstaterne skal i overensstemmelse med folkeretten tage alle passende skridt til at sikre, at lovgivning til beskyttelse af immaterialrettigheder ikke udgør en urimelig eller diskriminerende barriere for, at personer med handicap kan få adgang til kulturstof.

4. Personer med handicap er på lige fod med andre berettiget til anerkendelse og støtte af deres særlige kulturelle og sproglige identitet, herunder tegnsprog og døvekultur.

5. Med henblik på at gøre det muligt for personer med handicap på lige fod med andre at deltage i rekreative tilbud samt fritids- og idrætsaktiviteter skal deltagerstaterne træffe passende foranstaltninger til:

- a) at tilskynde til og fremme, at personer med handicap i videst muligt omfang deltager i almene idrætsaktiviteter på alle niveauer,
- b) at sikre, at personer med handicap har mulighed for at arrangere, udvikle og deltage i handicap-specifikke idrætsaktiviteter og rekreative tilbud, og med henblik herpå at tilskynde til, at de på lige fod med andre får passende instruktion, træning og ressourcer,
- c) at sikre, at personer med handicap har adgang til idrætsfaciliteter, rekreative områder og turiststeder,
- d) at sikre, at børn med handicap har adgang på lige fod med andre børn til at deltage i leg, rekreative tilbud samt fritids- og idrætsaktiviteter, herunder sådanne aktiviteter i skolesystemet,
- e) at sikre, at personer med handicap har adgang til tilbud fra arrangører af rekreative tilbud samt turist-, fritids- og idrætsaktiviteter.

RV forslag 1 - 14

1. **At mennesker med handicap skal have adgang til kulturen på lige fod med mennesker uden handicap.**
2. **At mennesker med handicap skal have adgang til kulturelle steder såsom kulturhuse, folkeoplysningslokaler, teatre, biografteatre, koncertsale, biblioteker, museer, kirker og andre religiøse samlingssteder.**
3. **At mennesker med handicap skal have mulighed for at deltage i det religiøse liv.**
4. **At mennesker med syns- og hørehandicap får relevant informationsmateriale om de forskellige kulturelle tilbud.**
5. **At mennesker med handicap skal have mulighed for at udfolde deres kreative evner inden for f.eks. dans, musik, litteratur, teater, keramik, maling, billedhuggerarbejde.**
6. **At ledsageren eller tolken til mennesker med handicap skal kunne komme gratis ind til kulturelle arrangementer o.lign.**
7. **At hoteller og serviceydelsers faciliteter skal gøres tilgængelige for mennesker med handicap.**
8. **At rejsebureauer skal tilbyde deres serviceydelser med hensyntagen til de behov, som mennesker med handicap måtte have.**
9. **At mennesker med handicap skal kunne komme på ind- og udlandsrejser, samt kurser uden at skulle betale for deres ledsagers eller tolks udgifter.**
10. **At naturområder, herunder strande og skovstier, skal gøres tilgængelige for mennesker med handicap.**
11. **At mennesker med handicap skal have lige muligheder som mennesker uden handicap til at udøve sport og fritidsaktiviteter, herunder at aktivitetsstederne skal være tilgængelige.**
12. **At mennesker med handicap skal have mulighed for at dyrke sport både nationalt og internationalt.**
13. **At der skal stilles hjælpemidler til rådighed for mennesker med handicap til at kunne udøve de forskellige sportsgrene.**
14. **At mennesker med handicap skal have adgang til instruktion og træning af samme kvalitet som andre sportsudøvere.**

Artikel 31

Statistik og dataindsamling

1. Deltagerstaterne forpligter sig til at indsamle passende oplysninger, herunder statistiske og forskningsmæssige data, således at de kan formulere og gennemføre politikker, som udmønter denne konvention i praksis. Indsamlingen og ajourføringen af disse oplysninger skal:

a) overholde de lovbestemte beskyttelsesmekanismer, herunder lovgivning om databeskyttelse, til at sikre fortrolig behandling af oplysningerne samt respekt for privatlivet for personer med handicap,

b) overholde internationalt accepterede standarder for beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder samt etiske principper ved indsamling og brug af statistiske oplysninger.

2. Hvor det er hensigtsmæssigt, skal de oplysninger, der indsamles i overensstemmelse med denne artikel, opdeles og anvendes til at bidrage til vurderingen af deltagerstaternes overholdelse af deres forpligtelser i medfør af denne konvention samt til at identificere og tage hånd om de barrierer, som personer med handicap møder ved udøvelsen af deres rettigheder.

3. Deltagerstaterne skal påtage sig ansvaret for at udbrede disse statistikker og sikre, at de er tilgængelige for personer med handicap og andre.

Artikel 32

Internationalt samarbejde

1. Deltagerstaterne anerkender vigtigheden af internationalt samarbejde og fremme deraf til støtte for nationale bestræbelser på at virkeliggøre formålet med og målsætningerne for denne konvention og forpligter sig til at træffe passende og effektive foranstaltninger hertil mellem to eller flere stater og, hvor det er hensigtsmæssigt, i samarbejde med relevante internationale og regionale organisationer og civilsamfundet, i særdeleshed organisationer af personer med handicap. Sådanne foranstaltninger kunne bl.a. omfatte følgende:

a) at sikre, at det internationale samarbejde, herunder internationale udviklingsprogrammer, er inkluderende over for og tilgængeligt for personer med handicap,

b) at lette og støtte kapacitetsopbygning, herunder gennem udveksling og deling af oplysninger, erfaringer, uddannelsesprogrammer og god praksis,

c) at lette forskningssamarbejde samt adgang til videnskabelig og teknisk viden,

d) at sørge for teknisk og økonomisk bistand, hvor det er hensigtsmæssigt, herunder ved at lette adgangen til og delingen af tilgængelig teknologi og hjælpemiddelteknologi og ved teknologioverførsel.

2. Bestemmelserne i denne artikel berører ikke den enkelte deltagerstats forpligtelse til at opfylde sine forpligtelser i medfør af denne konvention.

RV forslag 1

1. **At der arbejdes med et internationalt udsyn inden for handicappolitik og at Danmark til staidighed sammenligner sin indsats med de fremmeste i verden. .**

Artikel 33

National gennemførelse og overvågning

1. Deltagerstaterne skal i overensstemmelse med deres organisationsstruktur udpege et eller flere kontaktpunkter i centraladministrationen for forhold vedrørende gennemførelse af denne konvention og skal behørigt overveje at oprette eller udpege en koordinerende funktion i centraladministrationen for at lette tværgående indsatser i forskellige sektorer og på forskellige niveauer.

2. Deltagerstaterne skal i overensstemmelse med deres retslige og administrative systemer i den enkelte stat opretholde, styrke, udpege eller opstille rammer, herunder, hvor det er hensigtsmæssigt, en eller flere uafhængige funktioner, med henblik på at fremme, beskytte og overvåge gennemførelsen af denne konvention. Ved udpegelsen eller oprettelsen af en sådan funktion skal deltagerstaterne tage hensyn til principperne vedrørende nationale menneskerettighedsinstitutioners status.
3. Det civile samfund, i særdeleshed personer med handicap og de organisationer, der repræsenterer dem, skal inddrages og deltage fuldt ud i overvågningsprocessen.

Artikel 34

Komiteen for rettigheder for personer med handicap

1. Der skal nedsættes en komite for rettigheder for personer med handicap (i det følgende benævnt ”komiteen”), som skal varetage de nedenstående opgaver.
2. Komiteen skal på tidspunktet for konventionens ikrafttræden bestå af 12 eksperter. Når yderligere 60 lande har ratificeret eller tiltrådt konventionen, skal antallet af komiteemedlemmer øges med seks, således at antallet når op på maksimalt 18 medlemmer.
3. Komiteens medlemmer skal virke i deres personlige egenskab og skal være af høj moralsk anseelse og have anerkendt sagkundskab og erfaring i det område, som denne konvention dækker. Ved indstilling af deres kandidater opfordres deltagerstaterne til at tage behørigt hensyn til bestemmelsen i konventionens artikel 4, stk. 3.
4. Komiteens medlemmer vælges af deltagerstaterne, idet der skal tages hensyn til en rimelig geografisk fordeling, repræsentation af de forskellige kulturformer og de vigtigste retssystemer, en afbalanceret repræsentation af kønnene og deltagelse af eksperter med handicap.
5. Komiteens medlemmer vælges ved hemmelig afstemning på grundlag af en fortegnelse over personer, der er indstillet af deltagerstaterne blandt deres statsborgere på møder blandt deltagerstaterne. Ved disse møder, der er beslutningsdygtige, såfremt to tredjedele af deltagerstaterne er repræsenteret, indvælges i komiteen de personer, der opnår flest stemmer og et absolut flertal af de stemmer, der afgives af de tilstedeværende og stemmeafgivende repræsentanter for deltagerstaterne.
6. Det første valg skal afholdes senest seks måneder efter ikrafttrædelsen af denne konvention. Mindst fire måneder før hvert valg skal De Forenede Nationers generalsekretær skriftligt opfordre deltagerstaterne til inden to måneder at indstille deres kandidater. Generalsekretæren udarbejder derefter en alfabetisk fortegnelse over samtlige således indstillede personer med angivelse af de deltagerstater, der har indstillet dem, og fremsender den til de i konventionen deltagende stater.
7. Komiteens medlemmer vælges for en periode på fire år. De kan genvælges én gang. Embedsperioden for seks af de medlemmer, der vælges ved det første valg, udløber dog efter to års forløb; straks efter første valg udpeges navnene på disse medlemmer ved lodtrækning foretaget af formanden for det i stk. 5 nævnte møde.
8. Valget af de seks yderligere medlemmer af komiteen skal finde sted i tilknytning til de regelmæssige valg i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i denne artikel.
9. Hvis et medlem af komiteen dør, nedlægger sit hverv eller erklærer, at vedkommende af anden grund ikke længere kan varetage sine forpligtelser, udpeger den deltagerstat, som indstillede medlemmet, en anden ekspert, der besidder de kvalifikationer og opfylder de krav, som er anført i de relevante bestemmelser i denne artikel, til at virke i den resterende del af perioden.
10. Komiteen fastsætter selv sin forretningsorden.
11. De Forenede Nationers generalsekretær stiller i nødvendigt omfang personale og øvrige faciliteter til rådighed for komiteen, således at komiteen effektivt kan udøve sine funktioner i henhold til denne konvention, og indkalder til det første møde.
12. Med De Forenede Nationers Generalforsamlings godkendelse modtager medlemmerne af komiteen, der er oprettet i henhold til denne konvention, vederlag af de Forenede Nationers midler på de vilkår og

betingelser, som generalforsamlingen måtte beslutte under hensyntagen til vigtigheden af komiteens ansvarsområder.

13. Komiteens medlemmer har krav på de faciliteter og privilegier og den immunitet, som tilkommer eksperter udsendt i særligt hverv for De Forenede Nationer, således som det er fastlagt i de relevante afsnit af konventionen om FN's rettigheder og immuniteter.

Artikel 35

Beretninger fra deltagerstaterne

1. Hver deltagerstat forpligter sig til gennem De Forenede Nationers generalsekretær at afgive en omfattende beretning til komiteen om de foranstaltninger, den har truffet til gennemførelse af dens forpligtelser efter denne konvention, og om de fremskridt, der er gjort i den henseende, inden to år, efter at konventionen er trådt i kraft for den pågældende deltagerstat.
2. Derefter skal deltagerstaterne afgive beretning mindst hvert fjerde år samt yderligere, når komiteen udbeder sig det.
3. Komiteen skal fastlægge eventuelle retningslinjer for indholdet af beretningerne.
4. En deltagerstat, som har aflagt en omfattende første beretning til komiteen, behøver ikke i sine efterfølgende beretninger gentage oplysninger, der er givet tidligere. Ved udarbejdelsen af beretninger til komiteen opfordres deltagerstaterne til at overveje at gøre dette ved en åben og gennemsigtig proces og til behørigt at overveje bestemmelsen i konventionens artikel 4, stk. 3.
5. Beretningerne kan angive forhold og vanskeligheder, som har indflydelse på, i hvilken udstrækning forpligtelserne i henhold til denne konvention opfyldes.

Artikel 36

Behandling af beretningerne

1. Komiteen behandler hver beretning og fremkommer med de forslag og generelle anbefalinger til beretningen, som den måtte anse for passende, og fremsender disse til den pågældende deltagerstat. Deltagerstaten kan svare komiteen med sådanne oplysninger, som den ønsker. Komiteen kan anmode deltagerstaterne om yderligere oplysninger vedrørende konventionens gennemførelse.
2. Hvis en deltagerstat er betydeligt forsinket med afgivelsen af en beretning, kan komiteen give den pågældende deltagerstat meddelelse om behovet for at undersøge gennemførelsen af denne konvention i den pågældende deltagerstat på grundlag af pålidelige oplysninger, som foreligger for komiteen, hvis den pågældende beretning ikke afgives inden tre måneder efter meddelelsen. Komiteen skal opfordre den pågældende deltagerstat til at deltage i en sådan undersøgelse. Såfremt deltagerstaten svarer ved at aflægge den pågældende indberetning, finder bestemmelserne i stk. 1 anvendelse.
3. De Forenede Nationers generalsekretær skal gøre beretningerne tilgængelige for samtlige deltagerstater.
4. Deltagerstaterne skal gøre deres beretninger almindeligt tilgængelige for offentligheden i deres egne lande og skal lette adgangen til forslag og generelle anbefalinger vedrørende beretningerne.
5. Komiteen fremsender, når den anser det for hensigtsmæssigt, til De Forenede Nationers særorganisationer, fonde og programmer samt andre kompetente organer beretninger fra deltagerstaterne med henblik på at tage hånd om en anmodning om eller en tilkendegivelse af et behov for teknisk rådgivning eller bistand, tillige med komiteens eventuelle bemærkninger og anbefalinger vedrørende disse anmodninger eller tilkendegivelser.

Artikel 37

Samarbejde mellem deltagerstaterne og komiteen

1. Hver deltagerstat skal samarbejde med komiteen og bistå komiteens medlemmer med at opfylde deres mandat.

2. Komiteen skal i sit forhold til deltagerstaterne behørigt overveje, på hvilke måder og med hvilke midler den nationale kapacitet til at gennemføre denne konvention kan forøges, herunder gennem internationalt samarbejde.

Artikel 38

Komiteens forhold til andre organer

Med henblik på at fremme en effektiv gennemførelse af konventionen og det internationale samarbejde på det område, der er omfattet af konventionen:

a) skal særorganisationerne og andre af De Forenede Nationers organer have adgang til at være repræsenteret under gennemgangen af gennemførelsesforanstaltningerne vedrørende de bestemmelser i denne konvention, som falder inden for rammerne af deres mandat. Komiteen kan opfordre særorganisationerne og andre kompetente organer, som den finder egnede, til at yde sagkyndig rådgivning om konventionens gennemførelse på områder, der falder inden for rammerne af deres respektive mandater. Komiteen kan opfordre særorganisationerne og andre organer af De Forenede Nationer til at aflægge beretning om konventionens gennemførelse på områder inden for rammerne af deres virksomhed.

b) skal komiteen som led i udøvelsen af sit mandat rådføre sig, som det måtte være hensigtsmæssigt, med andre relevante organer, der er oprettet i henhold til internationale menneskerettighedskonventioner, med henblik på at sikre ensartethed i de respektive retningslinjer for beretninger, forslag og generelle anbefalinger samt undgå gentagelser og overlap under udøvelsen af deres funktioner.

Artikel 39

Komiteens beretning

Komiteen skal hvert andet år aflægge beretning om sin virksomhed til generalforsamlingen og til Det Økonomiske og Sociale Råd og kan fremkomme med forslag og generelle anbefalinger på grundlag af behandlingen af beretninger og oplysninger fra deltagerstaterne. Sådanne forslag og generelle anbefalinger skal medtages i komiteens beretning tillige med eventuelle bemærkninger fra deltagerstaterne.

Artikel 40

Konference

1. Deltagerstaterne skal mødes regelmæssigt til en konference for at behandle ethvert forhold vedrørende gennemførelsen af denne konvention.

2. De Forenede Nationers generalsekretær skal indkalde til en konference senest seks måneder efter, at denne konvention er trådt i kraft. De Forenede Nationers generalsekretær indkalder til efterfølgende møder hvert andet år, eller når konferencen træffer bestemmelse herom.

Artikel 41

Depositar

De Forenede Nationers generalsekretær skal være depositar for denne konvention.

Artikel 42

Underskrift

Denne konvention kan undertegnes af alle stater og af organisationer for regional integration i De Forenede Nationers hovedsæde i New York fra den 30. marts 2007.

Artikel 43

Samtykke til at være bundet

Denne konvention skal ratificeres af de undertegnende stater og formelt bekræftes af undertegnende organisationer for regional integration. Den står åben for tiltrædelse af enhver stat eller organisation for regional integration, som ikke har undertegnet konventionen.

Artikel 44

Organisationer for regional integration

1. "Organisation for regional integration" betyder en organisation, som består af suveræne stater i en given region, og til hvilken dens medlemsstater har overført kompetence i forhold, der hører under denne konvention. Sådanne organisationer skal i deres formelle bekræftelsesinstrument eller tiltrædelsesinstrument erklære, i hvilket omfang de har kompetence med hensyn til forhold, der hører under denne konvention. Efterfølgende skal de underrette depositaren om enhver væsentlig ændring i omfanget af deres kompetence.
2. Henvisninger til "deltagerstater" i denne konvention finder anvendelse på sådanne organisationer inden for rammerne af deres kompetence.
3. Med henblik på artikel 45, stk. 1, og artikel 47, stk. 2 og 3, medregnes instrumenter deponeret af en organisation for regional integration ikke.
4. Organisationer for regional integration kan i forhold, der er omfattet af deres kompetence, udøve deres ret til at stemme ved konferencen med et antal stemmer svarende til det antal af deres medlemsstater, der deltager i denne konvention. En sådan organisation må ikke udøve sin ret til at stemme, hvis nogen af dens medlemsstater udøver deres ret, og omvendt.

Artikel 45

Ikrafttræden

1. Denne konvention træder i kraft den 30. dag efter deponeringen af det 20. ratifikations- eller tiltrædelsesinstrument.
2. For enhver stat eller organisation for regional integration, der ratificerer, formelt bekræfter eller tiltræder denne konvention efter deponeringen af det 20. af sådanne instrumenter, træder konventionen i kraft på den 30. dag efter deponeringen af statens eller organisationens eget ratifikations-, bekræftelses- eller tiltrædelsesinstrument.

Artikel 46

Forbehold

1. Forbehold, som er uforenelige med konventionens hensigt og formål, kan ikke tillades.
2. Forbehold kan til enhver tid trækkes tilbage.

Artikel 47

Ændringer

1. Enhver deltagerstat kan stille et ændringsforslag til konventionen og indsende det til De Forenede Nationers generalsekretær. Generalsekretæren skal sende ethvert ændringsforslag til deltagerstaterne med anmodning om, at disse meddeler, hvorvidt de ønsker, at deltagerstaterne indkaldes til en konference med det formål at behandle og træffe beslutning om forslagene. Såfremt mindst en tredjedel af deltagerstaterne inden fire måneder efter datoen for en sådan udsendelse af ændringsforslag fremsætter ønske om en sådan konference, skal generalsekretæren indkalde til konferencen i De Forenede Nationers regi. Enhver ændring, der vedtages med to tredjedele flertal af de deltagerstater, der er til stede og afgiver deres stemme, fremsendes af generalsekretæren til De Forenede Nationers generalforsamling til godkendelse og derefter til alle deltagerstater til antagelse.
2. En ændring, der er vedtaget og godkendt i overensstemmelse med stk. 1, træder i kraft den 30. dag, efter at antallet af deponerede godkendelsesinstrumenter har nået to tredjedele af antallet af deltagerstater på datoen for ændringens vedtagelse. Derefter træder ændringen i kraft for en deltagerstat på den 30.

dag efter den dato, hvor den pågældende stat deponerer sit eget godkendelsesinstrument. En ændring er kun bindende for de deltagerstater, der har accepteret den.

3. Hvis det ved konsensus besluttet af konferencen, træder en ændring, som er vedtaget og godkendt i overensstemmelse med stk. 1, og som udelukkende vedrører artikel 34, 38, 39 og 40, i kraft for alle deltagerstater den 30. dag, efter at antallet af deponerede godkendelsesinstrumenter har nået to tredjedele af antallet af deltagerstater på datoen for ændringens vedtagelse.

Artikel 48

Opsigelse

En deltagerstat kan opsig denne konvention ved skriftlig meddelelse til De Forenede Nationers generalsekretær. Opsigelsen træder i kraft et år efter datoen for generalsekretærens modtagelse af meddelelsen.

Artikel 49

Tilgængeligt format

Teksten til denne konvention skal foreligge i tilgængelige formater.

Artikel 50

Gyldige tekster

De arabiske, kinesiske, engelske, franske, russiske og spanske sprogudgaver af denne konvention har lige gyldighed.

Til bekræftelse heraf har de undertegnende befuldmægtigede, der af deres respektive regeringer er behørigt bemyndiget hertil, undertegnet denne konvention.

Valgfri protokol til konventionen om rettigheder for personer med handicap

De i denne protokol deltagende stater er blevet enige om følgende:

Artikel 1

1. En i protokollen deltagende stat (deltagerstat) anerkender, at komiteen for rettigheder for personer med handicap ("komiteen") har kompetence til at modtage og behandle henvendelser fra eller på vegne af enkeltpersoner eller grupper af enkeltpersoner undergivet dens jurisdiktion, som hævder at være ofre for krænkelse af konventionens bestemmelser fra den pågældende deltagerstats side.

2. Komiteen kan ikke modtage henvendelser, der vedrører en stat, som er deltager i konventionen, men ikke har tilsluttet sig denne protokol.

Artikel 2

Komiteen skal afvise en henvendelse, når:

- a) henvendelsen er anonym,
- b) henvendelsen udgør et misbrug af retten til at foretage sådanne henvendelser eller er uforenelig med konventionens bestemmelser,
- c) den samme sag allerede er blevet behandlet af komiteen eller har været eller er genstand for behandling efter andre regler om international undersøgelse eller bilæggelse,
- (d) alle retsmidler, der står til rådighed i hjemlandet, ikke er udtømt. Dette gælder dog ikke, hvor anvendelsen af retsmidlerne trækker urimeligt i langdrag, eller hvor det er usandsynligt, at de vil føre til en effektiv afhjælpning,
- e) den er åbenbart ugrundet eller ikke tilstrækkeligt underbygget, eller når

f) de forhold, som er genstand for henvendelsen, fandt sted inden protokollens ikrafttræden for den pågældende deltagerstat, medmindre forholdene fortsatte efter den dato.

Artikel 3

Med forbehold for bestemmelserne i artikel 2 skal komiteen i fortrolighed gøre den pågældende deltagerstat bekendt med henvendelser fremsendt til den. Den modtagende stat fremsender inden seks måneder til komiteen en skriftlig redegørelse eller udtalelse til belysning af forholdet med angivelse af de eventuelle foranstaltninger, staten måtte have truffet.

Artikel 4

1. Komiteen kan på ethvert tidspunkt efter modtagelse af en henvendelse, og inden der træffes en afgørelse om sagens realitet, med begæring om hastebehandling fremsende en anmodning til den pågældende deltagerstat om, at deltagerstaten træffer sådanne foreløbige foranstaltninger, som måtte være nødvendige for at undgå en eventuel uoprettelig skade for ofret eller ofrene for den påståede krænkelse.
2. Hvis komiteen udøver sit skøn efter stk. 1, indebærer dette ikke en afgørelse om antagelse af henvendelsen til realitetsbehandling eller om henvendelsens materielle indhold.

Artikel 5

Komiteen træder sammen for lukkede døre, når den behandler henvendelser i henhold til denne protokol. Efter behandling af en henvendelse fremsender komiteen sine eventuelle forslag og anbefalinger til den pågældende deltagerstat og til klageren.

Artikel 6

1. Hvis komiteen modtager pålidelige oplysninger, som tilkendegiver, at en deltagerstat alvorligt eller systematisk krænker de i konventionen anførte rettigheder, skal komiteen opfordre den pågældende deltagerstat til at samarbejde ved undersøgelsen af oplysningerne og med henblik herpå at fremsende bemærkninger med hensyn til de pågældende oplysninger.
2. Idet komiteen tager hensyn til enhver bemærkning, som er afgivet af den pågældende deltagerstat, såvel som enhver anden relevant forhåndenværende oplysning, kan den udpege et eller flere af sine medlemmer til at foretage en undersøgelse og rapportere til komiteen herom omgående. Undersøgelsen kan, hvis det er berettiget, og deltagerstaten samtykker, omfatte et besøg til dens territorium.
3. Efter en gennemgang af resultatet af sådan en undersøgelse skal komiteen videresende disse resultater til den pågældende deltagerstat sammen med eventuelle bemærkninger og anbefalinger.
4. Den pågældende deltagerstat skal inden seks måneder efter modtagelsen af de resultater, kommentarer og anbefalinger, som komiteen har videresendt, fremsende sine bemærkninger til komiteen.
5. En sådan undersøgelse udføres i fortrolighed, og samarbejde med deltagerstaten skal søges på ethvert trin i sagen.

Artikel 7

1. Komiteen kan opfordre den pågældende deltagerstat til i sin beretning i medfør af konventionens artikel 35 at medtage enkeltheder om de eventuelle foranstaltninger, der er truffet som reaktion på en undersøgelse i medfør af protokollens artikel 6.
2. Komiteen kan om nødvendigt efter udløbet af den i artikel 6, stk. 4, anførte seks-måneders frist opfordre den pågældende deltagerstat til at underrette komiteen om de foranstaltninger, der er truffet som reaktion på en sådan undersøgelse.

Artikel 8

Enhver deltagerstat kan ved undertegnelsen eller ratifikationen af denne protokol eller ved tiltrædelsen til den erklære, at den ikke anerkender komiteens kompetence i henhold til artikel 6 og 7.

Artikel 9

De Forenede Nationers generalsekretær skal være depositar for denne protokol.

Artikel 10

Denne protokol kan undertegnes af alle stater og af organisationer for regional integration, der har undertegnet konventionen, i De Forenede Nationers hovedsæde i New York fra den 30. marts 2007.

Artikel 11

Denne protokol skal ratificeres af undertegnende og i denne protokol deltagende stater, som har ratificeret eller tiltrådt konventionen. Den skal formelt bekræftes af undertegnende og i denne protokol deltagende organisationer for regional integration, som formelt har bekræftet eller har tiltrådt konventionen. Den står åben for tiltrædelse af enhver stat eller organisation for regional integration, som har ratificeret, formelt har bekræftet eller har tiltrådt konventionen, og som ikke har undertegnet protokollen.

Artikel 12

1. "Organisation for regional integration" betyder en organisation, som består af suveræne stater i en given region, og til hvilken dens medlemsstater har overført kompetence i forhold, der hører under konventionen og denne protokol. Sådanne organisationer skal i deres formelle bekræftelsesinstrument eller tiltrædelsesinstrument erklære, i hvilket omfang de har kompetence med hensyn til forhold, der hører under konventionen og denne protokol. Efterfølgende skal de underrette depositaren om enhver væsentlig ændring i omfanget af deres kompetence.
2. Henvisninger til "deltagerstater" i denne protokol finder anvendelse på sådanne organisationer inden for rammerne af deres kompetence.
3. Med henblik på artikel 13, stk. 1, og artikel 15, stk. 2, medregnes instrumenter deponeret af en organisation for regional integration ikke.
4. Organisationer for regional integration kan i forhold, der er omfattet af deres kompetence, udøve deres ret til at stemme ved mødet blandt deltagerstater med et antal stemmer svarende til det antal af deres medlemsstater, der deltager i denne protokol. En sådan organisation må ikke udøve sin ret til at stemme, hvis nogen af dens medlemsstater udøver deres ret, og omvendt.

Artikel 13

1. Med forbehold for konventionens ikrafttræden træder denne protokol i kraft den 30. dag efter deponeringen af det 10. ratifikations- eller tiltrædelsesinstrument.
2. For enhver stat eller organisation for regional integration, der ratificerer, formelt bekræfter eller tiltræder denne protokol efter deponeringen af det 10. af sådanne instrumenter, træder protokollen i kraft på den 30. dag efter deponeringen af statens eller organisationens eget ratifikations-, formelle bekræftelses- eller tiltrædelsesinstrument.

Artikel 14

1. Forbehold, som er uforenelige med protokollens hensigt og formål, kan ikke tillades.
2. Forbehold kan til enhver tid trækkes tilbage.

Artikel 15

1. Enhver deltagerstat kan stille et ændringsforslag til protokollen og indsende det til De Forenede Nationers generalsekretær. Generalsekretæren skal sende ethvert ændringsforslag til deltagerstaterne med anmodning om, at disse meddeler, hvorvidt de ønsker, at deltagerstaterne indkaldes til et møde blandt deltagerstaterne med det formål at behandle og træffe beslutning om forslagene. Såfremt mindst en tredjedel af deltagerstaterne inden fire måneder efter datoen for en sådan udsendelse af ændringsforslag fremsætter ønske om et sådant møde, skal generalsekretæren indkalde til mødet i De Forenede Nationers regi. Enhver ændring, der vedtages med to tredjedele flertal af de deltagerstater, der er til stede og afgiver deres stemme, fremsendes af generalsekretæren til De Forenede Nationers generalforsamling til godkendelse og derefter til alle deltagerstater til antagelse.
2. En ændring, der er vedtaget og godkendt i overensstemmelse med stk. 1, træder i kraft den 30. dag, efter at antallet af deponerede godkendelsesinstrumenter har nået to tredjedele af antallet af deltagerstater på datoen for ændringens vedtagelse. Derefter træder ændringen i kraft for en deltagerstat på den 30. dag efter den dato, hvor den pågældende stat deponerer sit eget godkendelsesinstrument. En ændring er kun bindende for de deltagerstater, der har accepteret den.

Artikel 16

En deltagerstat kan opsig denne protokol ved skriftlig meddelelse til De Forenede Nationers generalsekretær. Opsigelsen træder i kraft et år efter datoen for generalsekretærens modtagelse af meddelelsen.

Artikel 17

Teksten til denne protokol skal foreligge i tilgængelige formater.

Artikel 18

De arabiske, kinesiske, engelske, franske, russiske og spanske sprogudgaver af denne protokol har lige gyldighed.

Til bekræftelse heraf har de undertegnende befuldmægtigede, der af deres respektive regeringer er behørigt bemyndiget hertil, undertegnet denne protokol.